

Monitor Historie in de Bibliotheek

Eindrapportage

april 2013 - J.W.K. Bams, W. van der Heide, M.G.A. Ligtoet-Janssen
©Tympan Instituut

Samenvatting

Het programma 'Historie in de Bibliotheek' (HIB) is door de provincie Zuid-Holland geïnitieerd. In dit programma konden bibliotheken van 2009 tot en met 2012 subsidie krijgen voor de uitvoering van geschiedenisprojecten. Het programma bestond uit drie lijnen. De projecten in de eerste programmalijn, geschiedenis ervaren in de bibliotheek, waren gericht op het beter toegankelijk maken van historisch materiaal. In de tweede lijn richtten de projecten zich op cultuur-educatie rond lokale historie. In de derde programmalijn, samen bouwen aan geschiedenis, hadden de projecten en activiteiten tot doel het optekenen en ontsluiten van verhalen en geschiedenis, verteld en geschreven door de inwoners van Zuid-Holland. Een overkoepelende doelstelling van het programma was om bibliotheken en archieven meer te laten samenwerken, zodat de regionale culturele infrastructuur vergroot zou worden.

Op verzoek van de provincie Zuid-Holland heeft het Tympaan Instituut de uitvoering van het programma gemonitord. In totaal zijn daarvoor drie metingen gedaan. Deze rapportage verslaat de resultaten van de eindmeting. Het onderzoek is uitgevoerd door (telefonische) interviews, documentenstudie en publieksonderzoek.

In de vier jaar dat het programma HIB liep zijn in totaal veertig projecten gesubsidieerd. Hiervan is er één niet van de grond gekomen. Daarnaast is één project niet naar tevredenheid afgerond. Veel projecten zijn te laat gestart of hebben vertraging opgelopen. Het succes van een project blijkt vaak afhankelijk te zijn van een enthousiaste projectleider of andere belangrijke spil. Als deze wegvalt, is er grote kans dat het project wordt vertraagd.

ProBiblio en Erfgoedhuis Zuid-Holland hebben de projecten ondersteund met advies, cursussen, studiemiddagen en dergelijke. Deze steun is gewaardeerd, maar de bibliotheken en archieven hadden over het algemeen zelf genoeg expertise in huis om de projecten succesvol te begeleiden.

Door het programma HIB is veel positiefs in gang is gezet. Een belangrijke opbrengst is dat de samenwerking tussen bibliotheken, archieven, historische verenigingen en andere erfgoedinstellingen in de provincie sterk is toegenomen. De doelstelling om de regionale culturele infrastructuur te versterken, is dus zeker behaald. Ook buiten de projecten om hebben bibliotheken en archieven nu vaker contact. De subsidievoorwaarde dat de samenwerking vastgelegd moest worden in een meerjarig convenant heeft er aan bijgedragen dat de samenwerkingsverbanden structureel zijn geworden. In de loop van het project zijn er vaak samenwerkingspartners bijgekomen, zoals scholen, andere archieven in de regio, gemeentelijke bureaus en kerken. De samenwerkingspartners hebben verschillende achtergronden en kennis en zijn zo aanvullend op elkaar. Als bij de start van een project de samenwerkingsbereidheid groot is, zorgt dat voor een goed verder verloop van de samenwerking.

Een andere belangrijke winst is dat historische informatie, vooral dankzij de vele historische informatiepunten (HIP's) en multitouchtafels in bibliotheken, toegankelijker is geworden voor een groot publiek. De HIP's blijken vaak te werken als katalysator voor andere en nieuwe (historische) activiteiten van de samenwerkingspartners. De activiteiten zoals lezingen en wandelingen trekken een nieuw publiek voor de bibliotheek, namelijk mannelijke 60-plussers. Het HIP in Ypenburg slaagt er in om juist jongeren te trekken. Zij komen langs om zich voor te bereiden op een spreekbeurt of werkstuk. Het is duidelijk geworden dat bibliotheken een bredere publieksfunctie kunnen hebben dan alleen het uitlenen van boeken.

Acht projecten hadden speciaal tot doel meer mensen bewust te maken van de historie van hun omgeving. De andere projecten hadden vaak ook een link met deze doelstelling. Uit de bevindingen van de geïnterviewden en uit het publieksonderzoek blijkt dat door de activiteiten ook mensen zijn bereikt die voorheen nog niet veel met geschiedenis bezig waren. Het is echter moeilijk te kwantificeren in hoeverre het historische bewustzijn van de deelnemers is toegenomen. De goede waardering van de activiteiten is daarvoor wel een aanwijzing.

De projecten in programlijn 3 laten zien dat veel mensen enthousiast en graag bereid zijn wat te vertellen over hun geschiedenis en leefomgeving. Een positief neveneffect is dat dit soort activiteiten, waarbij van de deelnemers een actieve bijdrage wordt verwacht, bijdragen aan maatschappelijke participatie. Men ontmoet gelijkgezinden en voor sommige ouderen is het een gelegenheid weer eens wat buiten de deur te gaan doen.

De bibliotheken willen graag door met de projecten. Hoe een en andere gefinancierd moet worden is meestal nog niet duidelijk. Verschillende cultuurfondsen blijken echter geïnteresseerd te zijn in projecten waarbij via de bibliotheek mensen in aanraking komen met geschiedenis en erfgoed.

	blz
1 Inleiding	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Monitoring	1
1.3 Vraagstelling	2
1.4 Aanpak	2
1.5 Leeswijzer	3
2 Uitkomsten eindmeting	4
2.1 Inleiding	4
2.2 Aantal subsidies en projecten	4
2.3 Projectresultaten	4
2.3.1 Programmalijn 1 Geschiedenis ervaren in de bibliotheek	4
2.3.2 Programmalijn 2 Cultuureducatie rond lokale historie	8
2.3.3 Programmalijn 3 Samen bouwen aan geschiedenis	10
2.4 Uitkomsten publieksonderzoek	13
2.5 Regie en begeleiding	15
2.6 Website Geschiedenis van Zuid-Holland	16
2.7 Belang van subsidie	16
2.8 Toekomst	17
3 Conclusies en aanbevelingen	18
3.1 Conclusies	18
3.1.1 Algemeen	19
3.1.2 Verloop projecten	18
3.1.3 Verloop samenwerking	18
3.1.4 Doelstellingen Historie in de Bibliotheek	19
3.1.5 Waardering opzet programma en subsidie	20
3.2 Aanbevelingen	20

Bijlagen

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In het Cultuurplan 'Mooi en Meedoen' (2009-2012) beschrijft de provincie Zuid-Holland twee hoofddoelen voor het cultuurbeleid, namelijk een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving (mooi) en maatschappelijke participatie (meedoen). Het is de ambitie van de provincie, dat zo veel mogelijk inwoners (actief) kunnen meegenieten van de culturele diversiteit en rijkdom van Zuid-Holland. Om die ambitie waar te maken zette de provincie in de genoemde periode in op cultuureducatie en -participatie en op innovatieve projecten die actieve deelname aan kunst en cultuur stimuleren.

In het kader van deze doelstelling heeft de provincie ProBiblio, de serviceorganisatie voor openbare bibliotheken in de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland, gevraagd het programma 'Historie in de Bibliotheek' (HIB) op te stellen en uit te voeren. Het programma bestond uit drie programmalijnen:

- 1 Geschiedenis ervaren in de bibliotheek. Doel is het vergroten van de toegankelijkheid van historische informatie.
- 2 Cultuureducatie rond lokale historie. Doel is meer mensen bewust te maken van hun historische omgeving en laten zien en ervaren dat geschiedenis leuk en boeiend kan zijn.
- 3 Samen bouwen aan geschiedenis. Doel is het optekenen en ontsluiten van verhalen en geschiedenissen, verteld en geschreven door inwoners van Zuid-Holland.

In de periode 2009-2012 konden samenwerkingsverbanden van bibliotheken en archieven in Zuid-Holland bij ProBiblio subsidie aanvragen voor de uitvoering van projecten die binnen het programma pasten. De financiële bijdrage werd beschikbaar gesteld door de provincie Zuid-Holland. De begeleidingsgroep Historie in de Bibliotheek¹ (HIB) besliste op basis van het projectvoorstel welke projecten subsidie kregen.

ProBiblio en Erfgoedhuis Zuid-Holland ondersteunden de bibliotheken op verschillende manieren bij de uitvoering van de projecten, onder meer door het organiseren van bijeenkomsten gericht op uitwisseling van ervaring. ProBiblio heeft de samenwerkingsverbanden ook geholpen met het vastleggen van afspraken in convenanten. De convenanten waren een voorwaarde voor het krijgen van de subsidie. Daarnaast heeft ProBiblio sommige bibliotheken ondersteund met het opstellen van de subsidieaanvraag.

1.2 Monitoring

De provincie Zuid-Holland heeft het Tympaan Instituut gevraagd jaarlijks de uitvoering en resultaten van de projecten in het programma te monitoren. In 2010 is de eerste meting van de monitor HIB uitgevoerd. Hiermee is inzicht gekregen in de activiteiten die in de projecten zijn verricht en de wijze waarop het samenwerkingsproces tussen bibliotheken, archieven en historische verenigingen verliep. In de tweede meting (2011) zijn aanwijzingen gevonden dat door de projecten de regionale samenwerking is versterkt. Er zijn platforms ontstaan waarin de historische verenigingen, archieven en bibliotheken structureel zijn gaan samenwerken. Historische in-

¹ Deze begeleidingsgroep bestaat uit drie vertegenwoordigers op directieniveau uit de bibliotheek- en archiefsector. Deze fungeerde ondermeer als klankbordgroep voor ProBiblio en had een belangrijke taak in de beoordeling van subsidieaanvragen.

formatie is beter toegankelijk geworden door de opening van de historische informatiepunten (HIP's) en multitouchtafels. Sommige projecten hebben een nieuw publiek naar de bibliotheek gebracht.

De eindmeting van de monitor in 2012 had tot doel verder inzicht te krijgen in de bijdrage van de projecten aan de doelstellingen van het programma en het verloop van projecten (zoals samenwerkingsproces, verwezenlijking en opbrengst van activiteiten). Om vast te kunnen stellen wie de deelnemers zijn en of de projecten meehelpten aan een groter bewustzijn van de historische omgeving bij deelnemers, is een kleinschalig publieksonderzoek uitgevoerd.

1.3 Vraagstelling

In deze eindmeting van de monitor worden de volgende vragen beantwoord:

- 1 Hoe zijn de projecten verlopen en tot welke resultaten hebben de activiteiten geleid?
- 2 Hoe is de samenwerking tussen bibliotheken, archieven en andere partners verlopen?
- 3 Hoe hebben de projecten bijgedragen aan de doelstellingen van het programma?
 - a versterking van de regionale culturele infrastructuur;
 - b vergroting van de toegankelijkheid van historische informatie;
 - c vergroting van het bewustzijn van de historische omgeving bij burgers;
 - d optekening en ontsluiting van verhalen en geschiedenissen van inwoners van Zuid-Holland.
- 4 Hoe is de opzet en begeleiding van het programma gewaardeerd?
- 5 In hoeverre zijn de subsidies een stimulans voor de uitvoering van de projecten geweest?
- 6 Wat zijn de toekomstplannen met de projecten en opgedane ervaringen?

Op verzoek van Erfgoedhuis Zuid-Holland is daarnaast bekeken wat de ervaringen zijn met de website 'Geschiedenis van Zuid-Holland' en speciaal met de voor het programma ontwikkelde widget.

1.4 Aanpak

Om bovenstaande vragen te beantwoorden zijn in 2012 de volgende activiteiten uitgevoerd.

Telefonische interviews

Via achttien interviews zijn twintig projecten geëvalueerd. In de meeste gevallen is gesproken met de projectleider. Twee gesprekken gingen over een project waarbij de subsidieaanvraag was afgewezen. De interviews hebben plaatsgevonden met een checklist (bijlage 2). De punten in de checklists waren gebaseerd op projectplannen en andere beschikbare documenten. Deze checklist is eenmaal voorgelegd aan ProBiblio. De interviews zijn gehouden in de periode oktober-december.

Gezien de beschikbare tijd was het niet mogelijk alle 35 projecten (paragraaf 2.2) die gedurende het programma subsidie hebben gekregen (opnieuw) te bevragen. In overleg met ProBiblio is daarom een selectie gemaakt. Bij de keuze is gelet op een verdeling over de verschillende pro-

grammalijnen, de doelstelling en de subsidietranche waar het project deel van uitmaakte². Een deel van de projecten was in 2011 al afgesloten.

Verder is over de ervaringen met het programma en de projecten gesproken met medewerkers van ProBiblio, Erfgoedhuis Zuid-Holland en leden van de begeleidingsgroep.

Documentstudie

De projecten waarmee in de eindmeting geen contact is geweest, zijn wel meegenomen bij de evaluatie over de hele programmaperiode. Hiervoor zijn de interviewverslagen van 2010 en 2011 en subsidieverantwoordingen gebruikt.

Publieksonderzoek

Bij vier activiteiten heeft publieksonderzoek plaatsgevonden. Bij drie activiteiten is een vragenlijst uitgezet en bij één activiteit is deelgenomen aan een historische wandeling. Doel was beter inzicht te krijgen in de achtergrond van de deelnemers aan de activiteiten en hoe zij de activiteiten ervaren.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de uitkomsten van de eindmeting beschreven waaronder de projectresultaten, de uitkomsten van publieksonderzoek en de inzet van ProBiblio en Erfgoedhuis Zuid-Holland. Hoofdstuk 3 sluit af met conclusies en aanbevelingen.

Als bijlagen zijn respectievelijk opgenomen de lijst met geïnterviewde respondenten, de criteria en voorwaarden voor financiële bijdrage in het kader van HIB, de checklist voor de interviews uit 2012 en de projectbeschrijvingen die met de interviews uit 2012 zijn gemaakt.

² Jaar waarin subsidie is gegeven.

2 Uitkomsten eindmeting

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de uitkomsten van de eindmeting beschreven. De bevindingen komen voor het grootste deel uit de interviewverslagen van de eindmeting. Daarnaast is gebruikge- maakt van de projectplannen, subsidieverantwoordingen en rapportages van de eerste en tweede meting.

2.2 Aantal subsidies en projecten

Gedurende de looptijd van het programma is veertigmaal een subsidie gegeven aan een project. In programmaliijn 1 zijn de meeste (17) subsidies verstrekt (tabel 1).

Tabel 1 Aantal verstrekte projectsubsidies per jaar en programmaliijn

jaar	programmaliijn 1: geschiedenis ervaren in de bibliotheek	programmaliijn 2: cultuureducatie rond lokale historie	programmaliijn 3: samen bouwen aan geschiedenis	totaal
2009	2	1	3	6
2010	5	1	2	8
2011	3	2	5	10
2012	7	4	5	16
totaal	17	8	15	40

Vijf projecten hebben tweemaal subsidie gekregen. In totaal zijn in het programma dus 35 projecten gesubsidieerd. Bij de uitvoering van de projecten waren achttien bibliotheken betrokken³.

In totaal is voor acht projecten de subsidieaanvraag afgewezen. Deze projecten voldeden niet aan de door de begeleidingsgroep opgestelde criteria en voorwaarden (bijlage 1).

2.3 Projectresultaten

2.3.1 Programmaliijn 1: Geschiedenis ervaren in de bibliotheek

De projecten in deze programmaliijn hadden tot doel het vergroten van de toegankelijkheid van historische informatie. In veel gevallen is daarbij een historisch informatiepunt (HIP) of historisch ontmoetingsplek (HOP) ingezet. Dit zijn structurele samenwerkingsverbanden tussen openbare bibliotheken en lokale erfgoedinstellingen: historische verenigingen, archieven, musea en andere erfgoedbeheerders. In de bibliotheek wordt een plek ingericht waar bezoekers historische informatie vinden over de nabije omgeving. Dat kan gaan om boeken en andere publicaties over lokale en regionale geschiedenis, maar ook om gedigitaliseerde archiefbronnen en fotocollecties, kleine tentoonstellingen en filmpresentaties. Het HIP is laagdrempelig en nodigt

³ Dit is het aantal eind 2012. Door fusie neemt het aantal bibliotheken af.

bibliotheekbezoekers uit zich te verdiepen in hun lokale geschiedenis of genealogie. Met een breed scala aan activiteiten, zoals lezingen, rondleidingen, cursussen en educatieve projecten, wordt een brede doelgroep aangesproken (<http://www.erfgoedwijs.nl>).

Een multitouchtafel was een ander veel ingezet middel. Een multitouchtafel is een computer met aanraakscherm. Meerdere mensen kunnen tegelijk beelden bewerken en filmpjes activeren. Bibliotheken willen dergelijke tafels gebruiken om een ontmoetingsplek te creëren en om streekgebonden historie op de kaart te zetten.

Tabel 2 Overzicht projecten programmalijn 1

betrokken bibliotheek, project en jaar dat subsidie is gekregen	activiteiten en voortgang project	voorbeelden van bijdrage aan doelstelling vergroting toegankelijkheid historische informatie
bibliotheek oostland: hip's in de 3 b-gemeenten (2009)	<ul style="list-style-type: none"> - de subsidie is gebruikt om de hip's in de vestigingen bergschenhoek, berkel en rodenrijs en bleiswijk uit te breiden - in de drie hip's zijn volop activiteiten zoals lezingen en tentoonstellingen 	<ul style="list-style-type: none"> - meer mensen weten dat het mogelijk is een archief te bezoeken - op de hip's zijn historische voorwerpen te zien - dankzij het hip is de collectie met boeken over lokale geschiedenis uitgebreid - de historische vereniging pijnacker plaatst met regelmaat een foto in de krant. dit geeft veel reacties. de foto is vervolgens op het hip te zien
bibliotheek den haag: hip ypenburg (2009 en 2012)	<ul style="list-style-type: none"> - de subsidie van 2009 is gebruikt om het hip in de nieuwbouwwijk ypenburg op te starten. de subsidie van 2012 is ingezet voor educatieve activiteiten op het hip - het hip is eind 2009 geopend. in 2010, 2011 en 2012 zijn diverse activiteiten (onder andere workshops, wandelingen, filmvertoningen en historische spreken) uitgevoerd - in 2011 is een interactieve kubus (soort multitouchtafel) geplaatst - in bibliotheekvestiging haagse hout wordt een tweede hip geopend 	<ul style="list-style-type: none"> - door de kubus kijken mensen op een speelse wijze naar lokale geschiedenis; dit trekt nieuwe doelgroepen zoals jongeren - bij het hip is meer historische digitale informatie beschikbaar dan dat mensen thuis op internet zouden kunnen verkrijgen - activiteiten rond het hip, zoals een moordwandeling, trekken een breed publiek
b plus c (bibliotheek leiden): multitouchtafel (2010)	<ul style="list-style-type: none"> - met de subsidie is een multitouchtafel gekocht die in 2011 in gebruik is genomen 	<ul style="list-style-type: none"> - doordat de multitouchtafel steeds meer bekendheid krijgt en met meer historische thema's gevuld wordt, is de verwachting dat steeds meer mensen toegang krijgen tot historische informatie
bibliotheek waterweg, vestiging schiedam: multitouchtafel (2010)	<ul style="list-style-type: none"> - met de subsidie is een multitouchtafel gekocht die in 2012 beschikbaar is gesteld voor publiek 	<ul style="list-style-type: none"> - de multitouchtafel staat op een goed zichtbare plek en biedt veel gemakkelijk toegankelijk informatie
bibliotheek krimpenerwaard: hop ouderkerk (2010)	<ul style="list-style-type: none"> - met de subsidie is een hop opgezet dat in maart 2011 werd geopend 	<ul style="list-style-type: none"> - door het hop is de toegankelijkheid van historische informatie in ouderkerk vergroot - in welke mate moet nog blijken; de populariteit is groot

betrokken bibliotheek, project en jaar dat subsidie is gekregen	activiteiten en voortgang project	voorbeelden van bijdrage aan doelstelling vergroting toegankelijkheid historische informatie
bibliotheek hoeksche waard: hip oud-beijerland (2010 en 2012)	<ul style="list-style-type: none"> - met eigen middelen is een hip opgezet; de subsidie is gebruikt om het hip meer bekendheid te geven en activiteiten uit te voeren - er worden lezingen en andere activiteiten georganiseerd - met behulp van de subsidie van 2012 is in de vestiging 's-gravendeel ook een hip geopend 	<ul style="list-style-type: none"> - de lezingen en andere activiteiten worden goed bezocht - met een blog wordt de bevolking een manier geboden om zelf historische informatie te publiceren - op alle locaties van de bibliotheek in de hoeksche waard is nu iets over de geschiedenis van de streek te vinden
bibliotheek spijkensisse: e-hip (2010)	<ul style="list-style-type: none"> - met de subsidie is een virtueel hip opgezet om de zichtbaarheid van de bibliotheek als historisch informatiecentrum te vergroten - het e-hip is nog niet in de lucht; de voortgang verloopt traag - wel zijn al activiteiten (waaronder lezingen en speekuren met het archief) uitgevoerd 	<ul style="list-style-type: none"> - met betrekking tot e-hip kan dit nog niet worden aangegeven - de activiteiten lopen goed en trekken veel publiek
dok (bibliotheek delft): archeologie in delft (2011)	<ul style="list-style-type: none"> - met de subsidie is een multitouch-tafel ontwikkeld waarmee archeologische vondsten rond de spoorzone in delft worden getoond - de multitouch-tafel is te gebruiken in de bibliotheek en het is de bedoeling dat er ook een bij koepelorganisatie erfgoed delft en omstreken komt te staan 	<ul style="list-style-type: none"> - de multitouch-tafel laat jeugd en hun ouders op een speelse manier kennismaken met archeologie - gebruikers van de applicatie moeten zelf aan de slag met schep en metaaldetector om de historie uit de bodem op te diepen
bibliotheek groene venen: hop bodegraven/boskoop (2011)	<ul style="list-style-type: none"> - in eerst instantie was het de bedoeling een hop in de vestiging bodgraven te openen. dit is niet doorgegaan omdat de historische vereniging het als een concurrentie voor zijn activiteiten zag - vervolgens is besloten om met de subsidie een hop in de vestiging boskoop te openen. dit is ook niet doorgegaan, omdat in de nieuwe (kleinere) vestiging geen plaats is voor het hop. ook is het niet duidelijk of het hop past in de nieuwe visie van de gemeente op de bibliotheek - de subsidie is teruggestort 	<ul style="list-style-type: none"> - niet van toepassing
bibliotheek wassenaar-voorschoten: hip wassenaar (2011)	<ul style="list-style-type: none"> - eind 2011 zijn vitrines aangekocht waarin de historische vereniging objecten kan tentoonstellen 	<ul style="list-style-type: none"> - lokaal historisch materiaal is toegankelijk voor belangstellenden, waaronder schoolklassen - actieve pr bevordert belangstelling voor lokale historie

betrokken bibliotheek, project en jaar dat subsidie is gekregen	activiteiten en voortgang project	voorbeelden van bijdrage aan doelstelling vergroting toegankelijkheid historische informatie
bibliotheek aan de vliet: rondleidingen door 750 jaar begraven geschiedenis in haagse regio (2012).	- in augustus 2012 is met het project gestart. naar verwachting kan begin 2013 worden begonnen met de eerste fotopresentatie en persberichten.	- op verschillende manieren (onder andere fotopresentaties, lezingen en verspreiding van fietsroutes) wordt de geschiedenis van begraafplaatsen in de haagse regio onder de aandacht van een breed publiek gebracht
bibliotheek aan den ijssel: het slot van capelle (2012)	- naar verwachting wordt het slot van capelle in januari 2013 door de wethouder van cultuur geopend	- het slot van capelle wordt een soort hip van en voor de inwoners van capelle waar zij zich meer bewust kunnen worden van hun historische woonomgeving, hun persoonlijke wortels en hun literaire woonomgeving
bibliotheek aan den ijssel: de westlandse pronkkast (2012)	- door de subsidie kon december 2012 de westlandse pronkkast worden onthuld in vestiging 's-gravenzande	- de pronkkast is een collectie van materialen, boeken en dvd's waarvan het onderwerp gerelateerd is aan of de auteur/samensteller woonachtig of afkomstig is uit het westland - door het project is historische informatie van en over de streek op een centrale plek geconcentreerd
bibliotheek zoetermeer: digitaal historisch informatiepunt (2012)	- met de subsidie is een website over de geschiedenis van zoetermeer gemaakt - http://www.zoetermeermijnstad.nl was eind 2012 gereed en voor 80% gevuld met lokale informatie. overige informatie wordt in 2013 en navolgende jaren aangevuld	- doelstelling is de binding van vooral zoetermeerse jongeren en nieuwe bewoners met de gemeente te versterken - de historische informatie is afkomstig uit het gemeentearchief, historisch genootschap oud zoetermeer en de bibliotheek zoetermeer
bibliotheek zuid-holland zuid-oost: fotoproject (2012)	- met de subsidie is ondermeer een beamer en een scherm gekocht om fotopresentaties in de bibliotheek te kunnen geven. daarnaast is er gewerkt aan een historisch inlooppunt in de bibliotheek - in september 2012 was de opening van het hip	- het inlooppunt verlaagt de drempel om iets te weten te komen over de historie van de omgeving, ook liggen er historische foto's ter inzage - in 2012 is een themapresentatie geweest over historische schoolfoto's

2.3.2 Programmalijn 2: Cultuureducatie rond lokale historie

De projecten in deze programmalijn hadden tot doel meer mensen bewust te maken van hun historische omgeving en te laten zien en ervaren dat geschiedenis leuk en boeiend kan zijn.

Tabel 3 Overzicht projecten programmalijn 2

betrokken bibliotheek, project en jaar dat subsidie is gekregen	activiteiten en voortgang project	voorbeelden van bijdrage aan doelstelling meer mensen bewust maken van hun historische omgeving en laten zien en ervaren dat geschiedenis leuk en boeiend kan zijn
bibliotheek zuid-hollandse delta: lespakket lokale historie (2009)	<ul style="list-style-type: none"> - met de subsidie is een nieuw aanbod voor het primair onderwijs op het gebied van historie ontwikkeld - in het schooljaar 2011-2012 zijn de eerste lespakketten onder de scholen verspreid; tot nu toe hebben 10 scholen het lespakket afgenomen 	<ul style="list-style-type: none"> - leerlingen vinden het lesmateriaal leuk en gevarieerd, waardoor de waardering van de geschiedenis van de eigen historische omgeving wordt vergroot
bibliotheek krimpenerwaard: onderwijsproject breekbaar (2010)	<ul style="list-style-type: none"> - met de subsidie is een historisch onderwijsproject uitgebreid naar alle vmbo-3-klassen van scholen in de krimpenerwaard - het onderwijsproject is succesvol afgerond en opgenomen in het reguliere jaaraanbod van de bibliotheek aan het voortgezet onderwijs 	<ul style="list-style-type: none"> - door het project weten de leerlingen bijvoorbeeld waarom de plateelbakkerij in schoonhoven staat en hoe hun leeftijdgenoten vroeger werkzaam waren in deze industrie
bibliotheek krimpenerwaard: uitbreiding educatief programma 'vroeger' (2011)	<ul style="list-style-type: none"> - in het programma 'vroeger' worden situaties in een kinderleven verbonden met liedjes, sprookjes en dergelijke. de uitbreiding krijgt vorm door een fotoalbum toe te voegen over de school van vroeger - de leskist is in de tweede helft van schooljaar 2011/2012 aangeboden aan basisscholen in de regio; leerkrachten kunnen hiermee aan de slag in het kader van de lessen historische tijd 	<ul style="list-style-type: none"> - kinderen leren onder andere hoe vroeger een school eruit zag en waar vroeger mee werd gespeeld
bibliotheek groene venen: virtuele molentocht (2011)	<ul style="list-style-type: none"> - met de subsidie is een themakist ontwikkeld over molens en gemalen voor het onderwijs en zorginstellingen. daarnaast zijn lezingen en een tentoonstelling over molens georganiseerd 	<ul style="list-style-type: none"> - de themakist is goedkoop en de informatie laagdrempelig waardoor een grote groep mensen kennis kan maken met molens
bibliotheek groene venen: levende monumenten (2012)	<ul style="list-style-type: none"> - dit project omvatte verschillende activiteiten in de week na de monumentdag, namelijk: <ul style="list-style-type: none"> ~ een culturele fietstocht langs monumenten in de regio ~ verteltheater voor basisschoolleerlingen ~ een lezing over historie door bekende schrijvers 	<ul style="list-style-type: none"> - deelnemers aan het project waren enthousiast en vonden het leuk; of zij zich hierdoor ook meer voor geschiedenis gaan interesseren is niet nader onderzocht

betrokken bibliotheek, project en jaar dat subsidie is gekregen	activiteiten en voortgang project	voorbeelden van bijdrage aan doelstelling meer mensen bewust maken van hun historische omgeving en laten zien en ervaren dat geschiedenis leuk en boeiend kan zijn
bibliotheek zuid-holland zuid-oost: redactie regiocanon (2012)	<ul style="list-style-type: none"> - met de subsidie is een tekstschraver ingehuurd voor een regionale canon met 35 vensters. eind 2012 stonden 20 vensters op http://www.regiocanons.nl voor het basisonderwijs zijn vier lesprogramma's ontwikkeld 	<ul style="list-style-type: none"> - de waardering voor de historische omgeving is vermoedelijk gegroeid vanwege de duidelijke nadruk op datgene dat dichtbij is
b plus c (bibliotheek leiden): expeditiex (2012)	<ul style="list-style-type: none"> - de subsidie is gebruikt voor de ontwikkeling van een interactief spel voor vo-leerlingen - in januari 2013 is er een pilot met jongeren uit het vo, daarna wordt het spel doorontwikkeld 	<ul style="list-style-type: none"> - historische informatie wordt door het spel op een aantrekkelijke manier gepresenteerd
bibliotheek rijen en venen: moord in nieuwoop (2012)	<ul style="list-style-type: none"> - met behulp van een app gaan leerlingen van de 1^e klas voor historische moorden oplossen in hun omgeving - de app was december 2012 klaar en wordt in januari 2013 getest door leerlingen en docenten. naar verwachting nemen in maart 2013 de brugklassen van de twee deelnemende scholen de app in gebruik 	<ul style="list-style-type: none"> - via dit moordspel komen leerlingen in aanraking met cultuur en culturele instellingen en leren gebruik te maken van historische bronnen - leerlingen leren met zowel digitale bronnen als niet-digitale bronnen (kopieën van documenten uit het archief) te werken. ook bezoeken zij het archief en de bibliotheek

2.3.3 Programmalijn 3: Samen bouwen aan geschiedenis

De projecten in deze programmalijn hadden tot doel het optekenen en ontsluiten van verhalen en geschiedenissen, verteld en geschreven door inwoners van Zuid-Holland.

Tabel 4 Overzicht projecten programmalijn 3

betrokken bibliotheek, project en jaar dat subsidie is gekregen	activiteiten en voortgang project	bijdrage aan doelstelling optekenen en ontsluiten van verhalen en geschiedenissen, verteld en geschreven door inwoners van zuid-holland
bibliotheek westland: historisch filmmateriaal (2009 en 2012)	<ul style="list-style-type: none"> - door middel van oproepen aan de bevolking zijn films met een regionaal historische insteek verzameld, op dvd gezet en vertoond op filmavonden - er zijn 6 dvd's verschenen en een compilatie-dvd met geluid - met de subsidie van 2012 zijn ook bejaarde westlanders geïnterviewd 	<ul style="list-style-type: none"> - er zijn veel meer films door particulieren aangeleverd dan gedacht; de filmavonden zijn goed bezocht - door de filmavonden en de dvd's is de interesse van bewoners van het westland voor hun historische omgeving gegroeid
bibliotheek aan de vliet: wiki toen leidschendam-voorburch (2009)	<ul style="list-style-type: none"> - met de subsidie is een lokale wiki gebouwd over de geschiedenis van leidschendam-voorburch - de wiki is in mei 2011 formeel online gegaan 	<ul style="list-style-type: none"> - door de wiki is de geschiedenis van leidschendam-voorburch voor iedereen goed toegankelijk geworden - de bevolking wordt gelegenheid geboden hun eigen verhalen met anderen te delen
bibliotheek oostland: verhalenkabinet (2009)	<ul style="list-style-type: none"> - met het verhalenkabinet zijn verhalen van ouderen verzameld en bewaard - het project is stroef verlopen, omdat de techniek niet goed functioneerde, het project is in 2010 afgesloten 	<ul style="list-style-type: none"> - de verhalen zijn terug te vinden in het register van de dag van gister http://www.gister.nl
bibliotheek krimpenerwaard: huizenproject schoonhoven (2010)	<ul style="list-style-type: none"> - met de subsidie is een project opgezet waarbij bewoners zelf over de geschiedenis van hun huis en zijn bewoners schrijven via archief-onderzoek - het project is succesvol afgerond en krijgt een vervolg 	<ul style="list-style-type: none"> - deelnemers zijn beter op de hoogte van bronnen voor historische informatie, de deelnemers hebben onderling veel kennis uitgewisseld, wat bijgedragen heeft aan een beter bewustzijn en waardering van historie
bibliotheek aan de vliet: duivensteincollectie (2010)	<ul style="list-style-type: none"> - de subsidie is gebruikt om een particuliere verzameling prenten te digitaliseren en op de wiki te plaatsen - project is succesvol afgerond 	<ul style="list-style-type: none"> - een particuliere historische prentencollectie is nu voor iedereen te bekijken - over de achtergronden van de prenten is een boek geschreven getiteld 'historische wandelingen in voorburg en omgeving' - maatschappelijke stages worden gebruikt om verbanden met de actualiteit aan te brengen

betrokken bibliotheek, project en jaar dat subsidie is gekregen	activiteiten en voortgang project	bijdrage aan doelstelling optekenen en ontsluiten van verhalen en geschiedenissen, verteld en geschreven door inwoners van zuid-holland
bibliotheek krimpenerwaard: historisch filmmateriaal (2011)	<ul style="list-style-type: none"> - via oproepen aan de bevolking zijn films met een regionaal historische insteek verzameld, op dvd gezet en vertoond op filmavonden - er zijn 12 dvd's verschenen, bijvoorbeeld over schoonhoven en krimpen aan de lek - er zijn vier filmavonden geweest die veel bezoekers hebben getrokken 	<ul style="list-style-type: none"> - door de films is veel historisch materiaal openbaar gemaakt dat anders op de plank was blijven liggen - de filmavonden brengen de geschiedenis van de streek onder de aandacht
bibliotheek gouda: werkplaats jeruzalemkapel (2011)	<ul style="list-style-type: none"> - de jeruzalemkapel en de naastgelegen voormalige schoolmeesterswoning in gouda zijn zo ingericht dat er fysiek en digitaal activiteiten kunnen plaatsvinden met een link naar de geschiedenis van gouda - in 2012 zijn er aan de hand van de stamtafels acht digitale dossiers verschenen met een gouds historisch thema - de website gouda.net wordt steeds meer gevuld 	<ul style="list-style-type: none"> - er zijn veel individuele initiatieven, veel mensen hebben materiaal aangeleverd, vooral voor het dossier sport
bibliotheek maassluis/midden-delfland: verhalen van de streek (2011 en 2012)	<ul style="list-style-type: none"> - project bestond uit drie onderdelen: <ul style="list-style-type: none"> ~ verhalen van thuis: kinderen van 11 jaar interviewen hun moeder over de tijd dat zij 11 jaar was ~ verhalentafels gefilmd: gefilmde verhalen van inwoners van maassluis en midden-delfland over verschillende perioden uit de 20e eeuw ~ vroeger: basisschoolleerlingen leren aan de hand van foto's en verhalen hoe het leven in de regio vroeger was - van 3 groepen uit twee scholen zijn interviews in boekvorm verschenen, medio 2013 verschijnen de interviews uit 2012 in boekvorm - er zijn 15 filmpjes gemaakt van inwoners - aan een aantal scholen zijn leskisten met foto's en verhalen uitgereikt 	<ul style="list-style-type: none"> - er is door het project nu meer historische informatie beschikbaar in de bibliotheek dan voorheen - vastlegging van de geschiedenis van de eigen streek op foto's en films blijkt een goede methode om de interesse voor geschiedenis aan te wakkeren

betrokken bibliotheek, project en jaar dat subsidie is gekregen	activiteiten en voortgang project	bijdrage aan doelstelling optekenen en ontsluiten van verhalen en geschiedenissen, verteld en geschreven door inwoners van zuid-holland
bibliotheek aan de vliet: erfgoed onder één virtueel dak (2011)	<ul style="list-style-type: none"> - het project had tot doel alle informatie over het erfgoed van rijswijk: gedrukt materiaal, foto's, films en collecties van het museum via één website beschikbaar te stellen - er is veel vertraging opgelopen bij het project. naar verwachting gaat de website begin 2013 online 	<ul style="list-style-type: none"> - via de website kunnen gebruikers doorklikken naar informatie van andere organisaties die anders moeilijker te vinden zou zijn
bibliotheek den haag: haagse stories (2011 en 2012)	<ul style="list-style-type: none"> - deelnemers legden hun beleving met een historisch onderwerp vast in een kort verhaal en illustreerden dit met onder andere foto's. vervolgens werd het verhaal verwerkt tot een kort filmpje, een zogenaamde <i>digitale</i> - er zijn zes digitales gemaakt en er is in een festival georganiseerd - digitales worden gebruikt bij tentoonstellingen, lezingen of collectieonderdelen van haagse culturele instellingen 	<ul style="list-style-type: none"> - het project maakt duidelijk dat (senioren) graag over hun verleden vertellen en het prettig vinden als hun ervaringen niet verloren gaan - het project heeft senioren gestimuleerd om (weer) vaker naar een museum te gaan - door het project zijn mensen met historische belangstelling bijeen gebracht
bibliotheek gouda: gouda in beelden (2012)	<ul style="list-style-type: none"> - historisch filmmateriaal wordt gedigitaliseerd en ontsloten. het doel is (uitleenbare) dvd's te produceren en filmavonden te organiseren - het project is september 2012 gestart - de respons op de oproep om materiaal ter beschikking te stellen is matig. er zijn dan ook nog geen dvd's verschenen en filmavonden georganiseerd 	<ul style="list-style-type: none"> - de mensen die gereageerd hebben zijn enthousiast over het project
bibliotheek rijn en venen: huizenproject alphen aan den rijn (2012)	<ul style="list-style-type: none"> - met de subsidie is een project opgezet waarbij bewoners en bezitters van historische gebouwen op zoek gaan naar de geschiedenis en de betekenis van hun woning - resultaten worden getoond op een multitouchtafel in de bibliotheek en via de website van het archief - lezing en workshops moeten nog plaatsvinden maar zijn in de voorbereiding al geheel klaar. de handleiding is vormgegeven en wordt in maart 2013 gedrukt - een multitouchtafel is geleverd met een gedigitaliseerde kaart van het werkgebied zodat in april/mei 2013 de resultaten gepresenteerd kunnen worden 	<ul style="list-style-type: none"> - deelnemers zullen leren gebruik te maken van historische bronnen voor onderzoek. dit zal resulteren in meer historisch besef van en kennis over hun woning en woon-omgeving

2.4 Uitkomsten publieksonderzoek

Bij vier activiteiten heeft een publieksonderzoek plaatsgevonden om vast te kunnen stellen of de projecten meehelpen aan een groter bewustzijn van de historische omgeving bij deelnemers en wie de deelnemers zijn. Het gaat om de volgende activiteiten:

- Bibliotheek Den Haag: Moordwandeling, 17 februari 2012;
- Bibliotheek Den Haag: Verhalentafel Indisch Den Haag, voorjaar 2012;
- Bibliotheek Westland: Filmavond Naar de veiling in het Westland, 30 maart 2012;
- Bibliotheek Oud-Beijerland: Lezing over het ontstaan van de Hoeksche Waard, 22 november 2012.

Moordwandeling

Het HIP Ypenburg organiseert niet alleen activiteiten in de eigen wijk, maar ook in het centrum van Den Haag. De moordwandeling is één van de best bezochte activiteiten. De wandeling voert, onder leiding van historica Coos Wentholt, langs plekken die herinneren aan bekende Haagse moordzaken uit de geschiedenis. Denk daarbij aan de moorden op de gebroeders de Witt, Van Oldenbarnevelt, Aleid van Poelgeest en Blonde Dolly en de moord door Jut. De wandeling duurt ongeveer twee uur en de kosten voor deelname bedragen € 5,00.

Het onderzoek bij de historische moordwandeling vond 'participerend' plaats door mee te wandelen. Aan de wandeling op 17 februari 2012 namen ongeveer twintig personen deel. De leeftijd lag ongeveer tussen de 35 en 70 jaar. Er waren ongeveer evenveel mannen als vrouwen. De meeste deelnemers kwamen in tweetallen en wonen in Den Haag of omgeving. De moordwandeling volgt een vast parcours, waarbij er ook aandacht was voor andere historische gebeurtenissen in Den Haag. Coos Wentholt vertelt dat de invulling van de wandeling elke keer net wat anders is. De ene keer zijn de deelnemers wat breder in geschiedenis geïnteresseerd dan de andere keer. Zij stemt haar verhaal daar op af. Enkelen hadden al vaker aan een historische wandeling meegedaan, maar voor de meesten was het de eerste keer. De deelnemers werden vooral aangetrokken door het bijzondere onderwerp. Een deelnemer gaf aan dat hij nog niet zo lang in Den Haag woont en dit een leuke manier vond om wat over zijn nieuwe woonplaats te weten te komen. Alle deelnemers leken de wandeling te waarderen. Dit bleek onder andere uit de vele vragen aan de gids en de enthousiaste reacties na afloop van de wandeling. Een moordwandeling is een prima methode om de interesse voor historie bij mensen aan te wakkeren, omdat het laagdrempelig is en laat ervaren dat geschiedenis zeker niet saai is.

Verhalentafel Indisch Den Haag

In het voorjaar van 2012 is in het kader van het project Verhalentafel van de Bibliotheek Den Haag een verhalentafel georganiseerd voor senioren over Indisch Den Haag. Gesproken is over herinneringen aan de aankomst in Den Haag uit Nederlands-Indië en aan het alledaagse leven van wonen, werken en vrijetijdsbesteding. In zeven bijeenkomsten is een *digitale* (kort filmpje) gemaakt met persoonlijke verhalen en eigen beeldmateriaal uit familiealbums, voorwerpen en documenten. De deelnemers werden begeleid door een biografieschrijver, historicus en medewerkers van het wijkmedia atelier en ETV.nl Haaglanden.

Zes van de zeven deelnemers hebben na afloop een korte vragenlijst ingevuld. Het gaat hierbij om drie mannen en drie vrouwen in leeftijd variërend van 61 tot 80 jaar. Drie deelnemers besloten mee te doen aan de verhalentafel na een oproep in het krantje de Oud-Hagenaar. De andere drie deelnemers zijn persoonlijk gevraagd om hun verhaal te doen. De deelnemers hebben een algemene interesse in geschiedenis en een speciale belangstelling voor immaterieel erfgoed. Eén deelnemer geeft aan zelf over geschiedkundige onderwerpen te schrijven. De andere vijf

deelnemers zouden dat willen doen. Vijf deelnemers denken door hun deelname aan de Verhalentafel 'Indisch Den Haag' vaker historische activiteiten (lezen, films kijken, musea bezoeken et cetera) te zullen gaan doen.

Filmavond Naar de veiling in het Westland

In het kader van het filmproject van bibliotheek Westland werd op 30 maart 2012 in de vestiging De Lier een filmavond georganiseerd over de Westlandse veilingen. Het totaal aantal bezoekers is niet bekend.

Door dertig bezoekers werd een vragenlijst ingevuld. De oudste was 76 en de jongste 43 jaar. De gemiddelde leeftijd bedroeg 64 jaar. Iets meer dan de helft (57%) van de respondenten was man. De meesten (57%) hadden in een regionale krant over de filmavond gelezen. Een kleiner deel (13%) had er op internet over gelezen en 20% was via via op de hoogte van de filmavond. Het merendeel (63%) besloot vanwege speciale interesse in het onderwerp naar de filmavond te komen. Voor 43% was interesse in geschiedenis in het algemeen de belangrijkste reden om de filmavond te bezoeken.

De populairste historische activiteit van de bezoekers is het kijken naar tv-programma's/films/dvd's over geschiedenis. Bijna driekwart doet dat wel eens. Een minder groot deel (59%) leest boeken, artikelen en verhalen over geschiedenis of bezoekt wel eens een museum of monument. Het merendeel (71%) heeft geen interesse om zelf over geschiedkundige onderwerpen te schrijven. Zes van de tien respondenten zouden wel eens een archief willen bezoeken. Van de respondenten was 80% na afloop tevreden en 13% enigszins tevreden over de filmavond. Een kwart denkt door de lezing vaker een historische activiteit te ontplooien. Het merendeel (71%) weet niet of zij zich in de toekomst vaker met geschiedenis zullen gaan bezighouden.

Lezing over het ontstaan van de Hoeksche Waard

In het kader van het HIP organiseert bibliotheek Hoeksche Waard regelmatig lezingen en filmavonden in de regio. Op 22 november 2012 werd in de vestiging Puttershoek een lezing georganiseerd over het ontstaan van de Hoeksche Waard. De lezing werd gegeven door Elsa van Dorssse. Zij is lerares en landschapsspecialist in de Hoeksche Waard. Meer dan honderd mensen kwamen af op deze avondlezing.

Door 31 bezoekers is een vragenlijst ingevuld. Zij waren gemiddeld 61 jaar. De oudste was 76 en de jongste 32 jaar. Iets meer vrouwen dan mannen vulden een vragenlijst in. Bijna driekwart (74%) wist van de lezing door een berichtje in de krant. Daarnaast hadden een paar respondenten een aankondiging op internet gelezen of via via over de lezing gehoord. De meesten (77%) besloten naar de lezing te gaan vanwege speciale interesse in het onderwerp. Ruim een kwart gaf aan (daarnaast) een algemene interesse in geschiedenis te hebben. Ruim de helft (55%) van de respondenten leest boeken, artikelen en verhalen over geschiedenis. Een nog iets groter deel kijkt naar tv-programma's/films/dvd's over geschiedenis (59%) of woont wel eens vaker lezingen over geschiedenis bij (56%). Het merendeel heeft geen interesse zelf over geschiedkundige onderwerpen te schrijven (81%) of een archief te bezoeken (70%). Een kwart van de respondenten is door de lezing enthousiast geraakt en denkt meer tijd te gaan besteden aan geschiedenis. Voor 87% deed de lezing aan de verwachtingen.

2.5 Regie en begeleiding

Bij aanvang van het programma heeft ProBiblio de keus gemaakt de projecten niet van bovenaf aan te sturen, maar om te adviseren als daar behoefte aan zou zijn. De keus komt voort uit het idee dat lokale verantwoordelijkheid beter is voor de borging van de resultaten dan sturing van boven af.

De gemaakte keus lijkt goed te zijn uitpakkt. Alle bibliotheken willen door met historie en de samenwerking met de archieven en andere samenwerkingspartners. In de praktijk is aan ProBiblio weinig advies gevraagd. De bibliotheken en archieven hadden zelf voldoende expertise in huis.

Verschillende respondenten geven aan dat ProBiblio met regelmaat belangstellend heeft geïnformeerd over hoe het ging en of hulp nodig was. Dit is gewaardeerd. Sommige respondenten hebben laten merken dat ze het jammer vinden dat ProBiblio en de provincie nooit aanwezig zijn geweest bij een activiteit.

In de gesprekken met de bibliotheken, die geen projectsubsidie hebben gehad, komt verwarring en onduidelijkheid over de rol van ProBiblio in het programma naar voren. Een bibliotheek had het over subsidievoorwaarden van ProBiblio en een andere bibliotheek gaf aan verbaasd te zijn over de afwijzing omdat ProBiblio betrokken was bij het schrijven van de subsidieaanvraag. In werkelijkheid was niet ProBiblio, maar de begeleidingsgroep HIB verantwoordelijk voor de subsidietoekenning.

Voor de uitwisseling van kennis en ervaringen tussen bibliotheken heeft ProBiblio de Kenniscirkel HIB opgezet. In totaal hebben drie kenniscirkels plaatsgevonden, twee in 2010 en één in 2011. Het doel van de Kenniscirkels was uitwisseling van ervaringen tussen bibliotheken en elkaar inspireren. Diverse onderwerpen zijn aan bod gekomen, zoals educatie, maatschappelijke stages, nieuwe media (Biebmaps), regionale canons en de website <http://www.geschiedenisvanzuidholland.nl>. Circa zestig medewerkers uit de archief- en bibliotheeksector hebben deelgenomen. In 2012 is ook een Kenniscirkel georganiseerd, maar deze is wegens te weinig belangstelling niet doorgegaan. Wel is in 2012 een cursus over het opstellen van persberichten gegeven. In de tweede meting van de monitor gaven enkele respondenten aan hier graag wat over te willen leren.

November 2011 hebben ProBiblio en Erfgoedhuis Zuid-Holland de studiemiddag Kansen voor Historie in de Bibliotheek georganiseerd. Op deze goedbezochte bijeenkomst, waar onder andere Maarten van Rossem sprak, werd geïllustreerd hoe geschiedenis toegankelijk gemaakt kan worden voor een breed publiek. Eind 2012 hebben beide partijen de slotbijeenkomst Historie in de Bibliotheek georganiseerd. Op deze bijeenkomst is teruggekeken op geslaagde projecten en succesfactoren. Verder was er onder andere aandacht voor mogelijkheden om fondsen of sponsors te werven voor de in gang gezette projecten in het programma HIB.

ProBiblio heeft de samenwerkingspartners verder onder andere geholpen met het opstellen van de convenanten en met het SMART-formuleren van de doelstellingen in de projectplannen. Meerdere respondenten gaven aan hier veel profijt van te hebben gehad.

Erfgoedhuis Zuid-Holland heeft gedurende het programma de cursus 'Wegwijs in het archief' verzorgd. In 2010 hebben drie en in 2011 vijf bibliotheken deze cursus gevolgd. In de cursus leerden bibliotheekmedewerkers historische bronnen en websites te gebruiken ten behoeve van serviceverlening aan hun bezoekers. Deze cursus bleek ook als teambuilding te werken als de samenwerkingspartners meededen.

2.6 Website Geschiedenis van Zuid-Holland

Het Provinciaal Historisch Centrum Zuid-Holland (PHC), ondergebracht bij Erfgoedhuis Zuid-Holland, heeft de website <http://www.geschiedenisvanzuidholland.nl> ontwikkeld. Deze website moet uitgroeien tot het digitale startpunt voor alle bewoners in Zuid-Holland die geïnteresseerd zijn in lokale en provinciale geschiedenis.

Erfgoedhuis Zuid-Holland heeft met eigen middelen de website aangepast voor het programma HIB. Zo is de website interactief gemaakt en zijn nieuwe rubrieken toegevoegd, zoals een vragenrubriek en 'Mijn verhaal'. Een kaart waarop alle archieven in Zuid-Holland staat aangegeven is uitgebreid met de locaties van de HIP's en HOP's. Speciaal voor het programma HIB is een handleiding voor historisch onderzoek ontwikkeld die via de website is te downloaden. Verder zijn er profielen van de projecten op de website geplaatst en is er aandacht voor de ontwikkelingen van en de publieksactiviteiten in de projecten. Deze aanpassingen aan de website hebben er ook aan bijgedragen dat het contact van Erfgoedhuis Zuid-Holland met bibliotheken en archieven is versterkt.

Met geld uit het programma is een widget ontwikkeld. De widget is een zoekscherm dat op websites geplaatst kan worden en waarmee direct in het databestand van een andere gezocht kan worden, in dit geval de website GVZH. De widget is behalve voor bibliotheken ook interessant voor historische verenigingen, archieven en andere geïnteresseerden. In de evaluatie is aan de respondenten gevraagd of zij de widget kennen en gebruiken. Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan bekend te zijn met de widget. Toch geeft maar één respondent aan dat de widget op de website van de bibliotheek staat. De respondenten die de widget niet kenden, zijn door de vraag naar het gebruik van de widget nieuwsgierig geworden en gaan kijken hoe ze deze in kunnen zetten voor de dienstverlening aan bibliotheekbezoekers. Anderen geven aan dat ze van plan zijn om de widget te plaatsen als de website van de bibliotheek wordt vernieuwd.

2.7 Belang van subsidie

Alle respondenten geven aan dat het project zonder de subsidie van het programma HIB niet of niet in deze vorm mogelijk zou zijn geweest. Zo is bijvoorbeeld aangegeven: 'de tijd en energie die ervoor nodig was hadden we niet kunnen opbrengen zonder de subsidie'. Anderen geven aan dat het project zonder subsidie in een veel soberdere vorm zou zijn uitgevoerd. Zo kon dankzij de subsidie gebruik worden gemaakt van bijvoorbeeld een vakfotograaf, professionele mediaorganisatie en een tekstschrijver. Ook kon soms een bekend persoon voor een lezing worden uitgenodigd. Deze hadden zonder de subsidie niet betaald kunnen worden. Ook lesmateriaal, gidsen en boekwerken konden door de subsidie met meer 'toeters en bellers' worden opgesteld.

Een respondent geeft aan dat de (strengere) kaders en voorwaarden die de subsidie met zich meebracht ook bruikbaar waren voor intern gebruik. Het bleek een goede leidraad voor het onderhoud van het project.

Zoals eerder aangegeven is in de eindmeting met twee projecten contact geweest over hun subsidieafwijzing. Het doel was vooral na te gaan of subsidie noodzakelijk is voor het uitvoeren van dit soort projecten.

Bibliotheek A tot Z (regio Drechtsteden) had subsidie aangevraagd voor de plaatsing van multitouchtafels op drie vestigingen. Via de multitouchtafel zouden beelden en verhalen zichtbaar worden gemaakt van de geschiedenis van de wijken rondom de vestigingen. Vooral voor de in-

woners van de achterstandswijk Crabbenhof (Dordrecht) zou het een middel kunnen zijn om de band met de wijk te versterken. De begeleidingsgroep HIB van het programma Historie in de Bibliotheek heeft het subsidieverzoek afgewezen. Volgens de respondent omdat zij de kans klein achtten dat het project voor het eind van 2012 voltooid zou zijn. Daarnaast werd de koppeling met een achterstandswijk als niet succesvol gezien. De multitouchtafels konden zonder de subsidie niet worden geplaatst.

Bibliotheek Oostland had om subsidie verzocht voor de uitvoering van het project 'Verhaal lokaal', maar deze niet gekregen. De geïnterviewde gaf aan dat het haar nooit duidelijk was geworden waarop de subsidieafwijzing was gebaseerd. Zij gaf aan vooral verbaasd te zijn, omdat ProBiblio nauw betrokken was bij het schrijven van de subsidieaanvraag. Acht cultuurfondsen bleken wel bereid om subsidie te verlenen. Stichting Pica veranderende zelfs de voorwaarden voor subsidieverlening om een bijdrage te kunnen geven.

In de twee eerdere metingen was contact geweest met bibliotheek Oostland over de uitbreiding van de HIP's in Bergschenhoek, Berkel en Rodenrijs en Bleiswijk. In 2009 was ook subsidie aangevraagd voor de opzet van HIP's in Pijnacker en Nootdorp. Deze aanvraag is door de begeleidingsgroep HIB afgewezen vanwege meer aanvragen dan geld. Bibliotheek Oostland heeft vervolgens bij Fonds 1818 subsidie aangevraagd en gekregen.

De begeleidingsgroep HIB geeft als reactie dat projecten zijn afgewezen omdat ze niet voldeden aan de criteria (bijlage 1). De bibliotheken waren bekend met de voorwaarden.

2.8 Toekomst

Alle bibliotheken willen door met de projecten die zijn opgezet. Ook willen ze de samenwerking met het archief en andere samenwerkingspartners voortzetten. Bij veel projecten uit subsidietranche 2012 en deels uit die van 2011 moeten de publieksactiviteiten nog starten. Tot nu toe is alleen gewerkt aan de opzet. Wat de toekomstplannen zijn, is afhankelijk van de aard van het project. De projecten uit programmalijn 2 hebben iets opgeleverd, zoals een lespakket, dat opnieuw kan worden ingezet en over een paar jaar herzien moet worden. Initiatieven zoals de HIP's en de wiki vergen meer inzet. Soms zijn er al duidelijke plannen voor nieuwe activiteiten, zoals filmavonden en lezingen.

Van een structurele financiering is nog nergens sprake. Soms is besloten de activiteiten voorlopig uit het reguliere budget van de bibliotheek te bekostigen of is een tijdelijke financier gevonden, maar meestal is nog niet duidelijk hoe een en ander gefinancierd moet worden. Toch is er wel vertrouwen in de toekomst. Historie en erfgoed blijken onderwerpen die goed te koppelen zijn aan thema's en reguliere activiteiten van de bibliotheek. Voor potentiële financiers zijn de projecten aantrekkelijk omdat vaak duidelijke resultaten zijn geboekt. Dit is ook aantrekkelijk voor eventuele nieuwe partners. Positief voor het voortbestaan van de projecten is ook dat veel convenanten voor een langere periode dan de projectperiode zijn afgesloten. De samenwerkingspartners zijn zo verplicht samen te blijven werken in de toekomst.

In een project worden de mogelijkheden verkend om aan te sluiten bij activiteiten van de VVV.

Meerdere respondenten gaven aan dat het van belang is gebruik te blijven maken van ervaring en kennis van HIB en deze breed onder de aandacht te brengen. Niet enkel omdat de resultaten waardevol zijn, maar het maakt het bijvoorbeeld eenvoudiger bij een fonds aan te kloppen voor verdere financiering. Erfgoedhuis Zuid-Holland en ProBiblio zijn genoemd als partijen die hierbij een rol zouden kunnen spelen, bijvoorbeeld door ervaringen, goede voorbeelden en handleidingen te verspreiden.

3 Conclusies en aanbevelingen

3.1 Conclusies

3.1.1 Algemeen

De belangrijkste conclusie van de monitor 'Programma Historie in de Bibliotheek' is dat door het programma HIB veel positiefs in gang is gezet. Zo is de samenwerking tussen bibliotheken, archieven, historische verenigingen en andersoortige erfgoedinstellingen in de provincie sterk toegenomen. Een andere belangrijke winst is dat historische informatie, vooral dankzij de vele HIP's, toegankelijker is geworden voor een groot publiek en is het verleden van mensen vastgelegd voor de toekomst. Hieronder worden de conclusies per aspect beschreven.

3.1.2 Verloop projecten

Van de veertig gestarte projecten waren aan het eind van het programma vijf niet afgerond. Vier bibliotheken hebben tot april 2013 uitstel gekregen om de activiteiten af te ronden. Eén bibliotheek heeft het geld teruggegeven. Bij ongeveer driekwart van de projecten is de planning niet gehaald. Voor de vertragingen zijn verschillende redenen genoemd. Een aantal respondenten gaf aan dat de officiële toezegging van de subsidie laat werd gegeven, waardoor niet op tijd kon worden begonnen. De begeleidingsgroep HIB heeft aangegeven dat deze vertraging samenhangt met noodzakelijke verbeteringen aan het projectplan. Een andere genoemde reden is dat de noodzaak van het project door een van de partners onvoldoende wordt ingezien en dat daar eerst overeenstemming over moest komen. Eén project (HOP Bodegraven/Boskoop van bibliotheek Groene Venen) is helemaal niet doorgegaan. Andere genoemde redenen voor het niet halen van de planning zijn het uitvallen van projectmedewerkers, vertraging bij het bestellen van meubilair of apparatuur, reorganisatie bij de bibliotheek of samenwerkingspartner en de techniek die niet naar behoren functioneerde. Om deze laatste reden is één project niet naar tevredenheid afgesloten (het Verhalen kabinet van Bibliotheek Oostland).

3.1.3 Verloop samenwerking

Naast de bibliotheek was ook een regionaal of lokaal archief betrokken bij de projecten. In veel gevallen werd ook samengewerkt met een lokale historische vereniging en/of museum. Deze twee partners hadden vooral een adviserende rol. Bij de HIP's en HOP's verzorgden de leden van de historische verenigingen vaak ook de spreekuren. Voor praktische zaken is soms samengewerkt met (multi)mediale organisaties en scholen. De samenwerking is vastgelegd in convenanten. Dit geeft volgens de respondenten duidelijkheid over de taken en helpt zodoende mee aan een goed verloop van het project.

Voor de voortgang van de projecten was het gunstig als de contacten al langer bestonden. Historische verenigingen waren vaak wat afwachtend, omdat ze de projecten als concurrentie zagen. Als de meerwaarde voor hen duidelijk was, ging de samenwerking vlotter. Het is daarom belangrijk dat vanaf de start de verschillende partijen ervan overtuigd zijn dat samenwerking geen bedreiging is, maar juist een meerwaarde heeft.

Een aandachtspunt bij de samenwerking met vrijwilligers is dat er goede afspraken gemaakt moeten worden. Ofwel het moet duidelijk zijn dat vrijwilligheid niet hetzelfde is als vrijblijvendheid. Voor zaken als het maken van afspraken met sprekers, stoelen klaar zetten voor de lezing en dergelijke kan niet op de inzet van vrijwilligers worden gerekend. Bij de samenwerking met

vrijwilligers is het verder van belang dat zij ingeschakeld worden bij zaken waar zij de expertise hebben en als een volwaardige partner worden beschouwd.

Een goed verloop blijkt vaak afhankelijk te zijn van één enthousiaste en betrokken medewerker. Als die aanjager wegvalt, valt een project vaak stil. Dat maakt de samenwerking en continuïteit kwetsbaar. Daarom is het van belang een goede achtervang te hebben.

De projectleiding lag op één project na bij een medewerker van de bibliotheek. Bij het HIP Ypenburg was het archief de belangrijkste trekker van het project.

3.1.4 Doelstellingen Historie in de Bibliotheek

Versterking regionale culturele infrastructuur

De regionale culturele infrastructuur is door het programma vergroot. De convenanten tussen de samenwerkingspartners gaan vaak over een langere periode dan de duur van het project en lopen dus nog door. Zo zijn regionale platforms ontstaan waarin bibliotheken en archieven en vaak ook historische verenigingen en musea structureel zijn gaan samenwerken. Ook als er iets interessants is buiten het project weet men elkaar nu makkelijker te vinden.

Door het programma hebben bibliotheken laten zien dat ze meer zijn dan een uitgiftepunt van boeken. Het is voor de buitenwereld duidelijk geworden dat zij ook op andere wijzen informatie en kennis kunnen verspreiden. Door deze activiteiten hebben de bibliotheken een nieuw publiek bereikt, namelijk volwassen mannen. Deze groep leent relatief weinig boeken in de bibliotheek. De archieven waren al langer op zoek naar een mogelijkheid om de collectie beter onder de aandacht te brengen bij een groot publiek. Door de projecten hebben de archieven hun publieksfunctie beter kunnen waarmaken.

Ook voor historische verenigingen ligt de winst van de projecten er vooral in dat ze een breder publiek hebben gekregen. In sommige gevallen heeft hun collectie door het HIP een vaste plek gekregen.

Programmalijn 1: betere toegankelijkheid historische informatie

Van de vijftien projecten in deze programmalijn waren er tien gericht op een HIP of een soortgelijk initiatief. Door deze initiatieven heeft een groot publiek toegang tot historische informatie. Het zijn vooral de activiteiten die om de HIP's georganiseerd worden, zoals lezingen en wandelingen die veel publiek trekken. HIP's blijken dus vooral te werken als katalysator voor andere en nieuwe activiteiten.

Uit de gesprekken met de bibliotheken kwam naar voren dat de activiteiten vooral een ouder publiek trekken. Dit beeld komt ook naar voren uit het publieksonderzoek. Een uitzondering is het HIP Ypenburg. Dit trekt vooral kinderen en jongeren om bijvoorbeeld een spreekbeurt of werkstuk voor te bereiden. De activiteiten die vanuit het HIP worden georganiseerd, zoals historische wandelingen weten een bredere leeftijdsgroep te interesseren. De multitouchtafels blijken populair. Dit is een goede manier om historische informatie aantrekkelijk aan te bieden aan jongeren.

Voor het gebruik van een HIP als documentatiecentrum is het belangrijk dat mensen daar informatie krijgen die niet ook elders of thuis via het internet te vinden is.

Programmalijn 2: groter bewustzijn historische omgeving

Acht projecten waren er speciaal op gericht om meer mensen bewust te maken van de historie van hun omgeving, waarvan vijf projecten speciaal bedoeld voor het onderwijs. Veel activiteiten in de andere programmalijnen hadden direct of indirect een link met deze doelstelling. Uit de bevindingen van de geïnterviewden en het publieksonderzoek blijkt dat door de activiteiten ook

mensen zijn bereikt die voorheen nog niet veel met geschiedenis bezig waren. Het is echter moeilijk om te kwantificeren in hoeverre het historische bewustzijn van de deelnemers is toegenomen. De goede waardering van de activiteiten is daarvoor wel een aanwijzing.

Programmalijn 3: optekenen en ontsluiten van verhalen en geschiedenissen

In programmalijn 3 zijn twaalf projecten uitgevoerd. De projecten rond de verhalentafels laten zien dat veel mensen enthousiast en graag bereid zijn wat te vertellen over hun geschiedenis en leefomgeving. Een positief neveneffect is dat dit soort activiteiten, waarbij van de deelnemers een actieve bijdrage wordt verwacht, bijdragen aan maatschappelijke participatie. Men ontmoet gelijkgezinden en voor ouderen is het een gelegenheid om weer eens wat buiten de deur te gaan doen.

In de vorige meting bleek dat sommige projecten ingewikkelde (technische) elementen bevatten of dat van deelnemers vooraf bepaalde vaardigheden worden verlangd. In deze eindmeting zijn daar geen voorbeelden van.

Het succes van de filmprojecten maakt duidelijk dat filmmateriaal geschiedenis heel toegankelijk maakt. Doordat het de kijkers iets vertelt over het lokale culturele erfgoed en hun woonomgeving draagt het project ook bij aan de doelstellingen van programmalijnen 1 en 2.

3.1.5 Waardering opzet programma en subsidie

De opzet van het programma, waarin advisering boven aansturing stond is gewaardeerd. Doordat de samenwerkingspartners er met elkaar uit moesten zien te komen, zijn de projecten lokaal goed geworteld. Bibliotheek, archief en historische vereniging weten wat ze aan elkaar hebben en weten elkaar ook buiten het project om te vinden. De regelmatig getoonde interesse van ProBiblio is als prettig ervaren. Ook de hulp bij het maken van de subsidieaanvragen en het opstellen van de convenanten is op prijs gesteld. De cursussen en kenniscirkels van ProBiblio en Erfgoedhuis Zuid-Holland zijn voldoende gewaardeerd. Verdere hulp is niet nodig geweest.

De intentie om door te gaan met de projecten leeft breed onder de bibliotheken en samenwerkingspartners. Over hoe een en andere gefinancierd moet worden, is echter nog onzekerheid. Bibliotheken kunnen dit soort initiatieven namelijk niet uit lopende middelen financieren. De meerwaarde van de subsidie HIB zat vooral in de aankleding van de projecten. Zonder subsidie zouden de projecten soberder en minder attractief zijn uitgevoerd. De subsidie hoeft echter niet noodzakelijkerwijs vanuit de provincie of een andere overheidslaag te komen. Uit de evaluatie van projecten die geen subsidie hebben gekregen, is gebleken dat verschillende cultuurfondsen geïnteresseerd zijn in projecten rond geschiedenis in de bibliotheek. Dit gegeven is hoopvol voor de toekomst van de in gang gezette initiatieven.

3.2 Aanbevelingen

Aan ProBiblio en Erfgoedhuis Zuid-Holland wordt de volgende aanbeveling gedaan:

- Bekijk wat de mogelijkheden zijn om de ervaringen, kennis, goede voorbeelden en handleidingen die uit de projecten zijn voortgekomen breed toegankelijk te maken. Bijvoorbeeld via de website GVZH. Het is niet alleen belangrijk dat andere organisaties kunnen leren van wat de afgelopen periode is opgebouwd, maar goede publiciteit kan bibliotheken (met samenwerkingsverbanden) ook helpen om nieuwe subsidie te krijgen.

Aan de provincie Zuid-Holland:

- Bekijk bij de initiëring van programma's of er fondsen zijn die projecten of activiteiten (mee) willen subsidiëren of na afloop de subsidiering kunnen voortzetten.

Bijlage 1

Geïnterviewde respondenten 2012

de heer B. van Aanholt	Bibliotheek A tot Z
mevrouw B. van den Bos	ProBiblio
mevrouw M. van Crayelynghe	Bibliotheek Zuid-Hollandse Delta
mevrouw E. Gerritsen	Bibliotheek Spijkenisse
mevrouw T. Guelen	Bibliotheek Zuid-Holland Zuid-Oost
mevrouw M. Hart	Bibliotheek Zuid-Holland Zuid-Oost
mevrouw H. Hebly	Bibliotheek Den Haag
de heer W. van Heiningen	Bibliotheek Maassluis/Midden-Delfland
de heer C. Noordam	Begeleidingsgroep Historie in de Bibliotheek
mevrouw D. Pietserse	Bibliotheek de Groene Venen
mevrouw T. van Rijnsouw	B plus C voor Kunst en Cultuur
mevrouw F. Ruepert	ProBiblio
de heer M. Schenk	Gemeentearchief Den Haag
de heer Th. Schilthuis	Bibliotheek Waterweg
de heer H. Smit	Bibliotheek Aan de Vliet
de heer R. Speyer	Begeleidingsgroep Historie in de Bibliotheek
mevrouw J. Tegelaers	Begeleidingsgroep Historie in de Bibliotheek
mevrouw P. Togni	Bibliotheek Oostland
mevrouw J. Vermeulen	Bibliotheek Krimpenerwaard
mevrouw M. Wellenberg	Erfgoedhuis Zuid-Holland
mevrouw G. Wiersma	Bibliotheek Hoeksche Waard
mevrouw E. Wout	Bibliotheek Gouda

Bijlage 2

Criteria en voorwaarden voor financiële bijdrage Historie in de Bibliotheek

- 1 De financiële bijdrage kan worden toegekend aan bibliotheken die activiteiten ontplooiën of diensten ontwikkelen rond een van de drie programmalijnen uit het Visie- en Beleidsnotitie Historie in de Bibliotheek 2009- 2012, Thissen/Van den Bos.
- 2 Aanvragen kunnen door (basis)bibliotheken uit de provincie Zuid-Holland ingediend worden. In de aanvraag kunnen ook door archieven te maken kosten worden meegenomen.
- 3 Het voorgestelde project kent minstens drie samenwerkingspartners waarvan met minstens één een niet-vrijblijvend convenant wordt afgesloten, bibliotheek en archieven zijn beide altijd in een gelijkwaardige rol vertegenwoordigd binnen het project.
- 4 Minstens 5% van de totale projectbegroting dient uit eigen middelen van de bibliotheek of het archief gefinancierd te worden.
- 5 De bibliotheek verplicht zich (een deel van) haar medewerkers deel te laten nemen aan deskundigheidsbevordering met betrekking tot kennis van archieven, basiscursussen moeten door medewerkers van de bibliotheek met succes worden afgerond.
- 6 De bijdrage kan worden toegekend aan projecten die cultuurparticipatie van de lokale bevolking bevorderen. Aanvragen in deze sfeer hebben voorrang.
- 7 Activiteiten, producten en diensten die ontwikkeld worden binnen het project met een grote mate van overdraagbaarheid verdienen de voorkeur.
- 8 Projectbeschrijvingen, programma's, evaluaties en overige overdraagbare documenten zijn beschikbaar voor alle bibliotheken en archieven in Zuid-Holland, op producten - ontwikkeld met deze subsidie - kan dan ook geen intellectueel eigendomsrecht geclaimd worden.
- 9 De financiële bijdrage heeft als regel een eenmalig karakter. Structurele terugkerende subsidie is niet mogelijk. Meerdere aanvragen in de loop van de tijd door een en dezelfde organisatie zijn in principe mogelijk.
- 10 Per aanvraag geldt een maximum van € 20.000,00 per project. Voor het opzetten van een historisch informatiepunt geldt een maximum van € 7.500,00.

Algemene voorwaarden:

- het project dient te starten in 2012, de toegekende subsidie dient voor 31 december 2012 uitgegeven te zijn;
- de aanvraag moet bestaan uit een kort projectvoorstel (zie format) en een begroting;
- de aanvraag dient uiterlijk voor 1 maart 2012 ingediend te worden, eerder indienen is mogelijk;
- de subsidie is alleen beschikbaar als zowel de bibliotheek als het archief deelnemen aan het project;
- tijdens en na afloop van de projectperiode (binnen 3 maanden) wordt een (tussen)evaluatie en financiële verantwoording ingeleverd bij de programmamanager;
- alle media-aandacht rond het project wordt gerapporteerd aan de projectmanager;
- voorlopig voorschot is 80% van de verleende bijdrage, restant 20% na vaststelling op basis van evaluatieverslag en financiële verantwoording;
- niet opgemaakt budget binnen de projectperiode restitueert de aanvrager aan de programmamanager;
- aan alle communicatie rond initiële activiteiten van het project wordt het logo van Historie in de Bibliotheek en het logo van Provincie Zuid-Holland toegevoegd;

- de gemeente, waartoe de bibliotheekvestiging behoort, wordt bij aanvang van het project geïnformeerd.

Voor personeelsuren (van bibliotheek- of archiefmedewerkers) kunt u een standaardtarief van € 45,00 opnemen.

De financiële bijdrage wordt beschikbaar gesteld in opdracht van de provincie Zuid-Holland door ProBiblio in het kader van Historie in de Bibliotheek. De begeleidingsgroep Historie in de Bibliotheek beslist op basis van het projectvoorstel welke projecten worden gehonoreerd.

29/09/2011 BBN

Bijlage 3

Checklist meting 2012

Kwantitatief

Per project invullen.

Kwalitatief

Vorbereidende activiteiten

- 1 Welke activiteiten om het project van de grond te krijgen zijn uitgevoerd?
 - Wat waren stimulerende factoren, wat gaat goed?
 - Wat waren belemmerende factoren, wat gaat minder goed?
- 2 Welke voorbereidende activiteiten worden de komende periode (nog) uitgevoerd?

Activiteiten voor deelnemers

- 3 Zijn er al activiteiten voor deelnemers geweest?
- 4 Om wat voor activiteiten gaat het?
 - Wat waren stimulerende factoren, wat gaat goed?
 - Wat waren belemmerende factoren, wat gaat minder goed?
- 5 Welke activiteiten worden de komende periode opgestart?

Achtergrond deelnemers

- 6 Wie zijn de deelnemers? (leeftijd, geslacht, opleiding et cetera)?
- 7 In hoeverre zijn zij bekend met het programma/project?
 - Waar baseert u uw mening op?
- 8 Hoe verkrijgen de deelnemers informatie over het programma/project?
- 9 Hoe waarderen de deelnemers de activiteiten?
 - Waar baseert u uw mening op?
- 10 Zijn de deelnemers betrokken bij de opzet of uitvoering van activiteiten?
- 11 Is of zijn er plannen voor publieksonderzoek?
- 12 Zo ja, wat is daar uit gekomen?

Bijdrage aan de doelstellingen van het programma Historie in de Bibliotheek

- 13 Hoe heeft het project meegewerkt aan de versterking van de regionale culturele infrastructuur?
 - Waar baseert u uw mening op?
- 14 Hoe heeft het project meegewerkt aan de vergroting van de toegankelijkheid van de historische informatie?
 - Waar baseert u uw mening op?
- 15 Hoe heeft het project meegewerkt aan de vergroting van het bewustzijn van de historische omgeving bij deelnemers?
 - Waar baseert u uw mening op?
- 16 Hoe heeft het project meegewerkt aan vergroting van de waardering van de geschiedenis van de eigen streek.
 - Waar baseert u uw mening op?

Samenwerkingsproces tussen bibliotheken en archieven/historische verenigingen

- 17 Hoe verloopt/verliep de samenwerking tussen bibliotheek, archief en overige partijen?
 - Wat waren stimulerende factoren, wat gaat goed?

- Wat waren belemmerende factoren, wat gaat minder goed?
- 18 Wat is de meerwaarde van de samenwerking tussen bibliotheken en historische verenigingen, archieven en dergelijke?
 - Waar baseert u uw mening op?
- 19 Wordt de samenwerking na afloop van het programma HIB gecontinueerd en zo ja hoe? Zo nee, waarom niet?
- 20 Zijn er nieuwe netwerken en samenwerkingsverbanden tot stand gekomen?
 - Waar baseert u uw mening op?
- 21 Wat zijn specifieke aandachtspunten voor samenwerkingsverbanden tussen professionals en vrijwilligers?
 - Waar baseert u uw mening op?

Overig

- 22 In hoeverre is de subsidie nodig/een stimulans geweest voor de uitvoering van het project?
- 23 Was het project ook zonder subsidie van de grond gekomen?
 - Waar baseert u uw mening op?
- 24 Wat is de meerwaarde (geweest) van ondersteuning door ProBiblio, op welke manier is de ondersteuning een stimulans geweest voor het project?
- 25 Wat is er nodig voor de borging van projecten/behoud van projecten voor de toekomst? Ofwel: hoe zorgen we ervoor dat datgene wat gerealiseerd is niet verloren gaat?
- 26 Er is een widget ontwikkeld door Erfgoedhuis Zuid-Holland voor de website Geschiedenis van Zuid-Holland en bibliotheken kunnen gebruikmaken van die widget. Wordt de widget bij uw bibliotheek gebruikt en waarom wel of niet?

Bijlage 4

Projectbeschrijvingen

Bibliotheek Maassluis/Midden-Delfland

Vastleggen verhalen van de streek (subsidie 2011 en 2012)

Gesproken met Wouter van Heiningen op maandag 26 november 2012

Het project 'Vastleggen verhalen van de streek' bestaat uit drie deelprojecten

De verhalentafels gefilmd (subsidie 2012)

Sinds enkele jaren worden in de bibliotheken in Maassluis en Midden-Delfland verhalentafels georganiseerd. In 2008 is op basis daarvan een boekje gepubliceerd met de titel 'Van nozems tot melkbrigade' de jaren 50 in Maassluis en Midden-Delfland. In dit boekje zijn verhalen van inwoners over de jaren 50 opgetekend. Dit boekje is bekostigd met subsidie van de provincie Zuid Holland. Met projectsubsidie van HIB (2011) is een vervolg aan dit project gegeven door verhalen op film vast te leggen.

Verhalen van thuis (subsidie 2011 en 2012)

In 2010 is met geld van de Rotary Maassluis-Maasland een project gedaan met de titel 'Verhalen van thuis' waarin kinderen van groep 7 uit Maassluis hun moeders interviewden over hoe zij opgroeiden toen zij 10 of 11 jaar waren. Deze verhalen zijn opgetekend in het boek 'Verhalen van Thuis'. Met projectsubsidie van HIB (2011) is dit herhaald in Midden-Delfland. In 2012 is het project voortgezet bij een aantal scholen die in 2011 door de grote vraag niet mee konden doen.

Vroeger (subsidie 2012)

Dit project bestaat uit een aanbod voor basisscholen waarin een verbinding wordt gemaakt tussen leesbevordering en cultuureducatie. Aan de hand van verhalen en foto's worden leerlingen onderwezen over hoe het leven in de regio vroeger was. In de bibliotheek worden de leerlingen ontvangen door een lid van de historische vereniging die aan de hand van voorwerpen vertelt over het leven in de jaren 20 en 30 van de twintigste eeuw.

Samenwerkingspartners

- Bibliotheek Maassluis/Midden-Delfland
- Historische Vereniging Maassluis
- Stadsarchief Vlaardingen
- Erfgoed Delft en Omstreken (archief)
- Nationaal Documentatiecentrum Maarten 't Hart
- Regionale Internet Televisie (RITV)

Activiteiten en resultaten

De verhalentafels gefilmd (subsidie 2012)

In totaal zijn vijftien filmpjes gemaakt. Deze zijn te bekijken op de websites van de bibliotheek en RITV. Verder zijn de films aan de historische verenigingen en beide archieven van de gemeenten beschikbaar gesteld. De films zijn ook permanent te zien op een pc in de bibliotheken. De ervaring is dat mensen uit Maassluis minder graag op de film willen dan mensen uit Midden-Delfland. Het is niet duidelijk wat hiervan de reden is. Als mensen echt niet gefilmd wilden worden, dan werden ze geïnterviewd. Bij de start van de verhalentafels waren het vooral 80'ers die hun verhaal deden. Later werd de gemiddelde leeftijd wat lager. In Maassluis doen wat meer

vrouwen mee aan de verhalentafels dan in Midden-Delfland. In Midden-Delfland is de verdeling tussen mannen en vrouwen ongeveer gelijk.

De deelnemers voor de verhalentafels worden vooral geworven via ouderenbonden, de historische vereniging en persoonlijke contacten. Het laatste middel werkt het best, mensen worden graag persoonlijk voor iets gevraagd. Het is moeilijk nieuwe mensen te krijgen. Een bijkomend positief effect van het project is dat mensen uit hun isolement worden gehaald. De verhalentafels zijn in 2012 voortgezet zonder subsidie van HIB.

Verhalen van thuis (subsidie 2011 en 2012)

De uitvoering in 2011 is goed gegaan. Twee scholen hebben met in totaal drie groepen meegedaan. Bijna alle ouders hebben meegedaan. De verhalen van de St. Jozefschool in Schipluiden en De Groene Oase in Maasland zijn in boekvorm verschenen. Het geeft een goed beeld van het gewone leven van dertig jaar geleden en nu. De uitvoering van het deelproject in 2012 is nog bezig. De verwachting is dat medio 2013 de resultaten weer in boekvorm verschijnen.

Vroeger (subsidie 2012)

In het project 'Vroeger' zijn aan de deelnemende scholen leskisten met verhalen en foto's uitgereikt. Over de resultaten kan nog niet veel worden gezegd. Het kost veel moeite de scholen mee te krijgen.

Samenwerkingsproces

De bibliotheek heeft een convenant gesloten met de historische vereniging en de twee archieven. De contacten tussen de bibliotheek en de archieven dateren al van voor het project. Door het project zijn de contacten geïntensiveerd. De contacten tussen de andere partners zijn nieuw. Ook buiten het project weet men elkaar nu te vinden. De historische vereniging heeft een eigen vitrine in de bibliotheek van Maassluis. Het Nationaal Documentatiecentrum Maarten 't Hart is sinds kort ook in de bibliotheek gevestigd. Het project zou zonder subsidie ook uitgevoerd kunnen zijn, maar dan wel in een veel soberdere vorm. Het samenwerken met vrijwilligers gaat goed. Een aandachtspunt is wel dat er goede afspraken gemaakt moeten worden. ProBiblio heeft regelmatig interesse in het project laten blijken. Voor de uitvoering zijn ze niet nodig geweest.

Bijdrage aan doelstellingen Historie in de Bibliotheek

Door het project is nu meer historische informatie beschikbaar in de bibliotheek dan voorheen. Het historisch bewustzijn is in Maassluis zeer goed ontwikkeld, misschien meer dan in Midden-Delfland. Mede door het project groeit het historisch besef in Midden-Delfland wel. Bij kinderen is het historisch bewustzijn in ieder geval vergroot. Het is duidelijk geworden dat geschiedenis ook gaat om dingen die minder ver in het verleden liggen en dat wat zij meemaken later ook geschiedenis wordt. Het vastleggen op foto's en films helpt mee aan de vergroting van de waardering van de geschiedenis van de eigen streek. In de huidige tijd wordt dit meer gewaardeerd dan papier alleen.

Toekomst

De deelprojecten 'Verhalen van thuis' en 'Vroeger' worden afgerond in 2013. Het is de bedoeling om de deelprojecten ook zonder subsidie van HIB te continueren. Er zijn al wel ideeën over de precieze vorm daarvan. Vooral sponsors en fondsen kunnen hierbij een rol spelen. De samenwerking tussen de partijen zal zeker doorgaan.

Bibliotheek Zuid-Holland Zuid-Oost

Project 'Redactie Regiocanon'

Gesproken met Tanja Guelen op vrijdag 14 december 2012

Achtergrond en doelstelling project

Het project is een voortzetting van en aanvulling op bestaande activiteiten rond de regiocanon. In feite is er drie jaar geleden mee begonnen. In het kader van een RAS-subsidie is samen met historische verenigingen en het Regionaal Archief Gorinchem een beginstuk gemaakt over de regiocanon. Het oorspronkelijke idee was de regiocanon te laten schrijven door vrijwilligers. Dit bleek echter lastig te realiseren. Via ProBiblio kon het project alsnog doorgaan. De subsidie kon gebruikt worden voor het inhuren van een tekstschrijver voor de verschillende vensters van de canon. De canon is deels gericht op het basisonderwijs, maar is in principe voor iedereen bedoeld.

De doelstelling dat tijdens de maand van de geschiedenis in 2012 de regionale canon Alblasserwaard-Vijfheerenlanden feestelijk wordt geopend is gelukt.

Samenwerkingspartners

- Bibliotheek Zuid-Holland Zuid-Oost
- Regionaal Archief Gorinchem
- Raak! in Cultuur
- Historisch Overlegorgaan Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (HOAV)

Activiteiten en resultaten

In de voorbereiding van het project is er overlegd met historische verenigingen. Er zijn twee bijeenkomsten per jaar geweest, samen met het Archief, waarbij de stand van zaken van het project werd besproken. Er is in de stuurgroep van het project (met daarin de directeur van het bibliotheeknetwerk, Raak! In Cultuur en de voorzitter van het HOAV veel discussie geweest over wat er in de verschillende vensters van de canon moest komen. In de maand van de geschiedenis werd de stand van zaken naar voren gebracht.

Er wordt nog gewerkt aan de plaatsing van de canon op de website. Van de beoogde 35 vensters staan er momenteel twintig op de website. Het Regionaal Archief Gorinchem voert de redactie over de canon (in samenwerking met historische verenigingen). In januari staat de canon op <http://www.regiocanons.nl>. Voor de komende tijd moeten nog een aantal vensters op de site geplaatst worden. Met het HOAV en het Regionaal Archief Gorinchem zijn hierover vervolgsprekken gepland.

Een stimulerende factor bij alle voorbereidingen van het project was dat iedereen erover mee kon praten. De stuurgroep had daarbij goede adviezen. Een nadeel was dat veel verenigingen nogal klein zijn en het druk hebben met hun eigen bezigheden. Het is dan lastig mensen te bereiken.

Voor het basisonderwijs zijn inmiddels vier lesprogramma's ontwikkeld (Trijntje, ambachten, molens en boerderijen). De canon is redelijk bekend, niet alleen op scholen, maar ook bij historische verenigingen en gemeenten. De leerkrachten van de basisscholen zijn enthousiast over de lesprogramma's. Er is op scholen ook een presentatie over gegeven. Ook via de multitouch-tafel in de bibliotheek en de website van de bibliotheek was informatie over het project en het programma 'Historie in de Bibliotheek' te vinden.

Voor het onderwijs wordt bijgehouden in hoeverre gebruik wordt gemaakt van de canon. Ook het websitebezoek wordt bijgehouden. Een echt publieksonderzoek komt er voorlopig nog niet.

Samenwerkingsproces

De betrokkenheid bij het project is in de loop der tijd gegroeid. De samenwerking met het Regionaal Archief was al meteen goed. Ook het contact met HOAV loopt gemakkelijk. Historische verenigingen zijn geïnteresseerd en hebben het gevoel dat het ook hun project is. Zij hadden eerst een wat afwachtende houding, maar gaandeweg ging het steeds beter. De stuurgroep had goede contacten met vrijwilligers. Bij het werken met vrijwilligers is men binnen het project erop alert hen niet te kort te doen.

De meerwaarde van samenwerking zit in de inhoudelijke aanvulling van elkaar, zoals met Raak! In Cultuur. Na afloop van het project wordt de samenwerking voortgezet. In welke vorm dat precies is moet nog besproken worden. Met HOAV worden hierover ook nog structurele afspraken gemaakt (bijvoorbeeld bijeenkomsten organiseren). Door het project zijn nieuwe contacten ontstaan met historische verenigingen en verbeterde contacten met het Regionaal Archief. Tijdens het project is er geen gebruikgemaakt van ondersteuning van ProBiblio.

Bijdrage aan doelstellingen Historie in de Bibliotheek

Door het project zijn goede onderlinge contacten geweest. Partijen weten elkaar inmiddels gemakkelijk te vinden. De toegankelijkheid van historische informatie is vergroot. Dit komt ook door de nieuwsbrieven waardoor mensen meer gewezen worden op beschikbare informatie. Of het project heeft bijgedragen aan een vergroting van het bewustzijn van de historische omgeving bij de deelnemers is lastig te bepalen. Mogelijk heeft de toegankelijkheid en helderheid van de teksten van de schrijver hieraan bijgedragen. Er is vermoedelijk wel een bijdrage geleverd aan de vergroting van de waardering van de geschiedenis. Dat komt vooral doordat er een sterke nadruk ligt op iets dat dichtbij is.

Toekomst

Als er geen subsidie was geweest, dan had men de canon zelf moeten schrijven of het door vrijwilligers moeten laten doen. Met de subsidie is het een ander, maar vooral een beter, verhaal doordat er uren worden gegeven aan een goede tekstschrijver.

Er zijn wat zorgen/onzekerheden over de toekomst van het project. Het project moet waarde hebben wil het behouden blijven. Bij aanvang van het project is daarom bewust gekozen voor een product dat uiteindelijk zichtbaar is voor iedereen. Er wordt nog nagedacht over wat men zelf nog kan doen om het in stand te houden, bijvoorbeeld het organiseren van bijeenkomsten. Een andere mogelijkheid is het onder de aandacht te brengen van de VVV. Er zou bijvoorbeeld een route kunnen worden uitgestippeld.

De bedoeling is dat het Regionaal Archief de canon in de toekomst kan blijven uitdragen. Er volgt nog een mini karavaan langs de scholen met een aantal lesprogramma's (waaronder een lesprogramma over Trijntje, het oudste complete skelet dat ooit in de Nederlandse bodem is aangetroffen).

Widget

De widget van het Erfgoedhuis Zuid-Holland is bekend bij de bibliotheek en de link met de widget staat op de website.

Bibliotheek B plus C

Project 'ExpeditieX'

Gesproken met Tonny van Rijnsouw op dinsdag 4 december 2012

Achtergrond en doelstelling project

ExpeditieX is een interactief spel voor leerlingen uit het voortgezet onderwijs. Door het spel maken zij kennis met de regionale geschiedenis en het zoeken naar informatie (bij bibliotheek of Regionaal Archief). Het project is mede tot stand gekomen door de samenwerking tussen bibliotheek en het Regionaal Archief Leiden. Zij hebben een convenant gesloten waarin zij ondermeer (nieuw) lokaal publiek wil bereiken en deze blijvend wil interesseren. Ook willen de beide partners op een vernieuwende wijze digitaal erfgoed content aanbieden.

Samenwerkingspartners

- Regionaal Archief Leiden
- Blauwe Brug Deventer

Activiteiten en resultaten

In samenwerking met de partners is een interactief spel ontwikkeld. De techniek erachter liep in eerste instantie niet zo goed. Er is voldoende aanbod voor de doelgroep (leerlingen voortgezet onderwijs). Het aanbod is passend voor de kerndoelen van het onderwijs. Inmiddels is het spel uitgetest op een aantal 'proefpersonen' (collega's, mensen van het archief en dergelijke). De pilot met jongeren uit het voortgezet onderwijs (brugklassers) heeft nog niet plaatsgevonden, maar staat gepland voor januari 2013. Er is een school gevonden die wil samenwerken. Na de pilot wordt het spel doorontwikkeld. De reacties tot dusver zijn positief. De inhoud wordt goed bevonden, maar ook het spelelement is goed.

Op de scholen is door het spel de aandacht gevestigd op het programma 'Historie in de Bibliotheek'. De docenten zijn er nu (tot op zekere hoogte) mee bekend. Informatie hierover hebben zij via de bibliotheek verkregen. Er komt nog een publieksonderzoek over het spel onder leerkrachten.

Op een later tijdstip wordt het spel eventueel nog aangewend om een wat breder publiek te bereiken dan nu de bedoeling is. Er komen dan misschien nog wat kleine praktische aanpassingen voor het spel, bijvoorbeeld een groter lettertype voor oudere deelnemers of andere thema's (de thema's van de pilotversie sluiten aan op het curriculum van het onderwijs).

Samenwerkingsproces

De samenwerking met het archief gaat goed. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt over de verdeling van taken. De onderlinge samenwerking verloopt vlot en men zat snel op één lijn. Ook met de scholen gaat de samenwerking goed. De behoeftepeiling bij de scholen is goed verlopen. Naast de school die bereid is samen te werken voor de pilot is er ook nog een tweede school geïnteresseerd in samenwerking. Een derde school denkt er nog over na.

De samenwerking met Blauwe Brug Deventer verloopt wat moeizamer. Er waren wat problemen met de GPS-herkenning (techniek die benodigd is voor het spel) en de insteek van Blauwe Brug in het project leek in eerste instantie wat minder serieus en nonchalant. Daardoor moesten op een later tijdstip duidelijker afspraken gemaakt worden over wat wanneer moest gebeuren. Dit was nodig om de vaart erin te houden. Er werden te vaak dingen uitgesteld en daardoor moest het wat zakelijker worden aangepakt. Hierna ging het wat beter met de samenwerking. Er wordt momenteel nog niet samengewerkt met historische verenigingen. Dit wordt om praktische redenen afgehouden. Wel is er samenwerking via elkaars nieuwsbrieven. De meerwaarde van de samenwer-

king zit vooral in de inhoudelijke verdieping (vooral met het Regionaal Archief). Er kan daardoor gemakkelijker iets georganiseerd worden, zoals een lezing of een tentoonstelling. Na afloop van het programma HIB zal de samenwerking met de partners worden gecontinueerd. Er is inmiddels een overeenkomst voor 2013 om samen verder te gaan.

Er zijn niet echt nieuwe samenwerkingsverbanden tot stand gekomen. Tenminste niet wat betreft historische verenigingen. Met de scholen is wel meer samenwerking tot stand gekomen, mede door de contacten over de leeslijnen. Er is bij dit project niet samengewerkt met vrijwilligers. Wanneer er met vrijwilligers wordt samengewerkt wordt vooral aandacht besteed aan een praktische en concrete samenwerking. Er moeten dan goede afspraken worden gemaakt en het moet duidelijk zijn dat vrijwillig niet hetzelfde is als vrijblijvend.

De meerwaarde van de ondersteuning van ProBiblio zit vooral in het meedenken. Er was telefonisch contact en er konden concrete vragen gesteld worden over het project. Deze feedback werd prettig gevonden.

Bijdrage aan doelstellingen Historie in de Bibliotheek

Het project is een goede stimulans tot samenwerking. Er is daardoor (meer) samenwerking gekomen met het Regionaal Archief van Leiden. Er zijn ook verschillende historische verenigingen die graag willen samenwerken aan het project. Voor potentiële partners is het project een heel concreet aanknopingspunt om samen te werken. De lijnen tussen instellingen worden erdoor verkort. De verwachting is dat als het spel eenmaal gespeeld kan worden door de leerlingen, dit de toegankelijkheid van de historische informatie zeker vergroot. Een aantrekkelijk spel verlaagt de drempel tot deze informatie. De bekendheid met en het bewustzijn van de historische omgeving wordt hierdoor ook vergroot. Vanwege de leuke opzet wordt ook een vergroting van de waardering van de geschiedenis van de eigen streek verwacht.

Toekomst

De subsidie was nodig voor het project en tevens een stimulans ervoor. Zonder subsidie was het project er niet geweest. Er was dan geen geld voor geweest. De kaders en voorwaarden die de subsidie met zich meebrengt verschaffen daarnaast ook duidelijkheid die de bibliotheek intern kan gebruiken met betrekking tot het onderhoud van het project. Het verschaft een leidraad hoe ermee verder te kunnen gaan. Voor de toekomst wordt het project in de plannen en in het budget meegenomen. Om het project te behouden is het ook van belang het landelijk op de agenda te houden(het in de belangstelling te houden). Het wordt daardoor gemakkelijker erin binnen te komen.

Widget

De widget van het Erfgoedhuis Zuid-Holland is bekend bij de bibliotheek. De indruk over de widget is dat het een hele website op zich lijkt en dat het meer iets van een 'app' heeft. Er is een widget, een app en een website. Er is wel verschil in doelgroepen, maar heel helder is dit niet. Er wordt nog gekeken of de website wordt vervangen voor de widget.

Bibliotheek Zuid-Holland Zuid-Oost

Project 'Fotoproject'

Gesproken met Marianne Hart op maandag 17 december 2012

Achtergrond en doelstelling project

Voor dit project is gezamenlijk met Historische Vereniging Leerdam (HVL) subsidie aangevraagd. De vereniging wil meer op de voorgrond treden en een vast punt hebben (in de bibliotheek) waar ze bereikbaar en aanspreekbaar zijn. Er kan zo actiever iets voor/met de vereniging gedaan worden. Geïnteresseerden hebben dan ook een punt waar ze niet alleen met vragen terecht kunnen, maar waar ze ook materialen (bijvoorbeeld foto's) naar toe kunnen brengen. Ook is er de wens een paar keer per jaar een thematische bijeenkomst te organiseren in de bibliotheek.

Er zijn verschillende faciliteiten aangevraagd voor het 'Fotoproject', zoals een beamer en een scherm. Er zijn ook banieren ontworpen om de aandacht op de vereniging en het project te richten. De bedoeling van het 'Fotoproject' is om regelmatig interactieve avonden te organiseren waarop historische foto's getoond kunnen worden over een historisch thema. Foto's/prentenboeken worden ook getoond op een multitouchtafel.

Samenwerkingspartners

- Bibliotheek Zuid-Holland Zuid-Oost
- Historische Vereniging Leerdam (HVL)

Activiteiten en resultaten

Er is tot nog toe één themapresentatie geweest over historische schoolfoto's. Daarbij waren ongeveer vijftig à zestig bezoekers aanwezig. De bezoekers waren enthousiast bij de presentatie. Er waren voornamelijk oudere bezoekers, maar sommige hadden hun kleinkinderen meegenomen. Iets meer dan de helft van de bezoekers was man. Ongeveer een derde van de bezoekers was jonger dan 60 jaar. Bij de oudere bezoekers was er veel herkenning bij de fotopresentaties. Dit lokte veel discussie uit. HVL hoefde dan ook weinig toe te lichten. Voor sommige bezoekers was de presentatie aanleiding om zelf ook fotomateriaal aan te leveren voor het project, wat duidt op betrokkenheid. De bezoekers waren op de hoogte van de presentatie doordat het in de krant had gestaan. In 2013 wil men nog vier presentaties geven, onder meer in het kader van de Boekenweek. De historische vereniging zal dan ook lezingen geven.

Op 13 september 2012 was de opening van het Historische Inloop Punt (HIP) in de bibliotheek. Bezoekers hebben hier de mogelijkheid om zowel de multitouchtafel te bekijken als de mappen met historische foto's. De multitouchtafel zal steeds verder worden gevuld met historisch materiaal. Zo zal in januari 2013 de Historische Canon van Alblasserwaard-Vijfheerenlanden erop komen te staan. Vanaf januari 2013 heeft HVL één keer per week (op donderdagochtend) in de bibliotheek een contactmogelijkheid voor geïnteresseerden.

Er zijn geen plannen voor een publieksonderzoek.

Samenwerkingsproces

Er is samengewerkt met HVL. Dat gaat goed. Het is stimulerend om met vrijwilligers te werken. Zij staan altijd klaar en hebben een grote bereidheid om dingen aan te pakken. Er is enthousiasme. Nadeel is wel dat bij dit project erg veel afhangt van één persoon die in feite al het werk doet van de vereniging. Dat maakt de samenwerking en continuïteit kwetsbaar. De meerwaarde in de samenwerking zit vooral in het feit dat je samen meer kunt, mits beiden ongeveer dezelfde kant uit willen gaan.

Er is niet met het Archief samengewerkt bij dit project. Eigenlijk had de bibliotheek bij dit project zelf meer een archieffunctie. Voor de komende tijd worden geen veranderingen verwacht in de samenwerking met de historische vereniging. Er zijn geen nieuwe netwerken of samenwerkingsverbanden ontstaan. De samenwerking met ProBiblio beperkte zich grotendeels tot de vraag of het project in zijn opzet subsidiabel is.

Bijdrage aan doelstellingen Historie in de Bibliotheek

Door het project is niet meer samengewerkt met andere verenigingen. Wel zijn via via wat contacten ontstaan, zoals met de Historische Vereniging Binnenwaard. De toegankelijkheid van de historische informatie is wel vergroot. Dit komt vooral doordat er een zichtbaar inlooppunt is gekomen. Ook de multitouchtafel is een toegankelijke manier om informatie te vergaren of te bekijken. De belangstelling voor historie was er al wel, maar het inlooppunt verlaagt de drempel om iets te weten te komen over de historische omgeving. Zo beschouwd is het bewustzijn vergroot. Het project heeft waarschijnlijk wel bijgedragen aan een grotere waardering van de eigen streek, waarbij eigen streek momenteel vooral Leerdam betekent.

Toekomst

De subsidie was noodzakelijk voor het doorgaan van het project. Voor een belangrijk deel zit dat in de aankleding. Voor een goede presentatie moet er toch een beamer en een goed scherm zijn. Maar ook banieren om de aandacht op activiteiten en de historische vereniging te richten zijn van belang. Anders oogt het te amateuristisch.

Voor het behoud van het project is het van belang dat het allemaal gesubsidieerd blijft. Zoals het er nu naar uitziet zal de gemeente het financieren, maar dit wordt van jaar tot jaar bekeken.

Bibliotheek Aan de Vliet

Project 'Erfgoed onder één virtueel dak'

Gesproken met Harm Smit op woensdag 28 november 2012

Achtergrond en doelstelling project

Het project 'Erfgoed onder één virtueel dak' heeft tot doel de gezamenlijke Rijswijkse erfgoed-instellingen virtueel samen te brengen onder het dak van de website van Bibliotheek Rijswijk. Een loket schept duidelijkheid voor de deelnemende partijen en bezoekers en is vooral voor de laatste groep eenvoudig te promoten. Het eindresultaat is dat op een gedeelte van de website van de Rijswijkse Openbare Bibliotheek alle informatie over het erfgoed van Rijswijk beschikbaar is en actueel blijft. Het betreft niet alleen gedrukt materiaal, maar ook foto's en films en collecties van het Museum Rijswijk. Nadrukkelijk wordt ook gekozen voor een activiteitenkalender om de georganiseerde activiteiten op een aantrekkelijke manier onder de aandacht van de doelgroep te brengen.

De website cultuurpunt Leidschendam-Voorburg is een voorbeeld voor het project. Dit is een website waarop informatie te vinden is over amateur- en professionele kunst en cultuur in Leidschendam-Voorburg.

Samenwerkingspartners

- Bibliotheek Aan de Vliet
- Historische Vereniging Rijswijk
- Museum Rijswijk
- Rijswijks Historisch Informatiecentrum

In een later stadium wordt mogelijk ook met de volgende instellingen samengewerkt:

- Gemeente Rijswijk
- Stichting Historische Projecten Rijswijk
- Werkgroep archeologie

Activiteiten en resultaten

Bij het project is veel misgegaan. Er is veel vertraging opgelopen waardoor de opening van de website flink is verlaat. Bij de websitebouwer is een wisseling van de wacht geweest, en dat heeft niet gunstig uitgedrukt voor het project. Er is tot nog toe veel energie in het project gestoken, maar de voortgang was moeizaam. Hoewel de website er eigenlijk al wel is, wordt deze pas op 10 januari 2013 officieel geopend. Over kwantitatieve gegevens (aangeboden activiteiten, discussies en reacties) kan daarom nog niets gezegd worden. De komende tijd moet de website (verder) gevuld worden door de verschillende organisaties. Uiteindelijk zal met Google analytics zo veel mogelijk informatie achterhaald worden over het gebruik van de website. Via flyers/folders/ansichtkaarten wordt er gewerkt aan de bekendheid en zichtbaarheid van de website.

Samenwerkingsproces

Een aantal zaken zijn niet soepel verlopen in het samenwerkingsproces. In de samenwerking met het museum is veel ruis geweest. De nieuwe directeur van het Museum Rijswijk is minder betrokken bij het project dan de conservator. Daarnaast had het museum te maken met een verbouwing. De combinatie van deze zaken resulteerde in minder aandacht voor het project. Ook bij de historische verenigingen gebeurde niet zo veel. Zij dragen het project een warm toe, maar dit vertaalt zich niet automatisch in daden.

Een meerwaarde van samenwerking zit in het feit dat materiaal toegankelijk wordt gemaakt door het te digitaliseren. Nadeel is de lange adem die nodig is om het een en ander te realiseren.

Het kost veel energie, maar kan ook veel opleveren. Na afloop van het project wordt doorgewerkt met de partners. Vanuit de gemeente is toegezegd dat de Rijswijkse Canon ook onderdeel van de site mag uitmaken. Er zijn geen nieuwe samenwerkingsverbanden tot stand gekomen. Beoogd wordt dat de gemeente, Stichting Historische Projecten en werkgroep archeologie op termijn een bijdrage gaan leveren aan erfgoedrijswijk.nl.

Voor de samenwerking met vrijwilligers worden een paar zaken van belang bevonden. Vrijwilligers moeten er zin in hebben. Daarnaast moeten organisaties en vrijwilligers duidelijke doelen voor ogen hebben. Vrijwilligheid mag geen synoniem zijn voor vrijblijvendheid. Vrijwilligersorganisaties moeten ook op het netvlies hebben of hun vrijwilligers een echte bijdrage kunnen leveren aan een project.

Ondersteuning van ProBiblio is niet echt ervaren. ProBiblio wordt gezien als de instantie waar tegenover verantwoording afgelegd moet worden. Verder is geen navraag geweest over het project.

Bijdrage aan doelstellingen Historie in de Bibliotheek

In Rijswijk is veel erfgoed. Veel mensen houden zich ermee bezig. Het is belangrijk dit te (blijven) stimuleren. De website is hier een goede toevoeging bij. Doordat de website cultuurpunt van de gemeente Leidschendam-Voorburg een voorbeeld is voor dit project, is er ook veel cultureel verkeer tussen Rijswijk en Leidschendam-Voorburg. Dit alles draagt bij aan de versterking van de regionale culturele infrastructuur.

Het project levert een belangrijke bijdrage aan de vergroting van de toegankelijkheid van de historische informatie. Via de website kunnen gebruikers doorklikken naar (informatie van) organisaties die anders moeilijk(er) beschikbaar voor hen is. (Een voorbeeld hiervan is de Beeldbank Rijswijk waarop een grote verzameling fotomateriaal is te bezichtigen). Dit soort informatie kan ook het bewustzijn van de historische omgeving vergroten. De verwachting is dat de waardering van de geschiedenis van de eigen streek ook groter zal worden. Met het combineren van de gegevens van de verschillende organisaties is veel te winnen, wat ook kan bijdragen aan een verhoging van de waardering.

Toekomst

Het project zou er zonder subsidie niet zijn geweest. De tijd en energie die ervoor nodig is had men daar dan niet aan kunnen/willen besteden. Het behoud van het project hangt af van het succes ervan. In het projectplan zijn concrete meetbare doelen opgenomen. Jaarlijks worden minimaal twee projecten gestart; het aantal bezoekers aan de site moet jaarlijks toenemen met 5%. Dat geldt ook voor het aantal deelnemers aan de activiteiten. Elk half jaar is een overleg tussen de partners die deelnemen aan de site. In dit overleg wordt de voortgang en eventuele uitbreiding met andere partners besproken.

Widget

De widget van het Erfgoedhuis Zuid-Holland wordt nog niet gebruikt op de website. Het zal binnenkort wel op de landelijke site geplaatst worden.

Bibliotheek Gouda

Project 'Multi Werkplaats in Jeruzalemkapel'

Gesproken met Ellie Wout op maandag 26 november 2012

Achtergrond en doelstelling project

In 2012 zijn er zo'n zeven à acht verschillende digitale dossiers (aan de hand van de stamtafels) verschenen. De thema's waren: sport en monumenten, migranten, water, boekstad, vrijhaven en waterput. Elke dinsdagochtend is er een inloopochtend, daar komen gemiddeld drie tot vijf mensen op af.

Samenwerkingspartners

- OB Gouda
- Groene Hart Archieven
- Historisch Platform Gouda
- Museum Gouda

Activiteiten en resultaten

De deelnemers aan de stamtafels zijn merendeels mannen, al hangt het ook van het onderwerp af. Een onderwerp als 'sport' of de tabaksindustrie zal toch vooral mannen trekken. De leeftijd is over het algemeen 40-plus. Qua opleiding is er meer variatie, van laag tot hoog. De deelnemers zijn over het algemeen wel op de hoogte van het programma 'Historie in de Bibliotheek' (ze weten op zijn minst dat het de financierder is). Hierover hebben ze ook iets kunnen horen bij de stamtafels. De deelnemers waarderen de stamtafel. Ze vinden het interessant. De stamtafel over sport werd druk bezocht, er kwamen ongeveer 25 mensen op af. Mensen voelen zich betrokken bij het project, sommigen komen terug om nog een keer deel te nemen. Het project loopt goed, de mensen zijn er tevreden over en de spullen voor het project worden volop gebruikt.

Voor deelnemers aan het project is het stimulerend te weten dat men er terecht kan (voor de inloopochtenden en de stamtafel). Alle benodigde voorzieningen zijn er. Wikipedia is ook nog langs geweest met een workshop. Er is hiervan nog een expositie geweest naar aanleiding van de fotowedstrijd.

Er zijn geen plannen voor een publieksonderzoek.

Samenwerkingsproces

De samenwerking verloopt naar behoren. De meerwaarde van het samenwerken berust op het gegeven dat met partners meer mogelijkheden zijn om iets te doen. De samenwerking zal na afloop van het project worden gecontinueerd. Nieuwe contacten bestaan vooral uit groepjes mensen (vrijwilligers) die onderwerpen aandragen. Voor hen is het ook een soort uitlaatklep. Wat betreft samenwerking met vrijwilligers is het van belang hen voor vol aan te zien.

Bijdrage aan doelstellingen Historie in de Bibliotheek

Er is veel samenwerking geweest tussen bibliotheek, archief en museum. Er zijn ook veel individuele initiatieven, mensen die dingen aanleveren. De website Gouda.net wordt steeds meer gevuld, wat de toegankelijkheid van de historische informatie vergroot. Er zijn inmiddels al meer dan 8.000 raadplegingen geweest. Vergroting van het bewustzijn van de historische omgeving heeft onder meer plaatsgevonden bij het onderwerp sport. Het dossier hierover wordt heel groot. Dit heeft ook een grote doelgroep. Ook voor het 'Monumentenproject' van Gouda is veel belangstelling. Of inwoners de geschiedenis van de eigen streek nu ook meer zijn gaan waarderen is lastig te beoordelen.

Toekomst

De subsidie voor het project was volledig nodig. Zonder subsidie was het project er niet geweest. Ondersteuning van ProBiblio is niet echt nodig geweest. Om het project te behouden voor de toekomst is het van belang dat vrijwilligers hun bijdragen kunnen blijven bieden. Verder is het project afhankelijk van de beschikbaarheid, inzet, tijd en interesse van vrijwilligers.

Widget

De widget van het Erfgoedhuis Zuid-Holland wordt nog niet gebruikt omdat men nog niet over is naar de landelijke huisstijl.

Bibliotheek Krimpenerwaard, vestiging Schoonhoven

Project 'Filmproject'

Gesproken met Jacolien Vermeulen op donderdag 13 december 2012

Achtergrond en doelstelling project

De bibliotheek wil de Krimpenerwaardse geschiedenis levend houden voor de lokale bevolking (en bewaren voor de volgende generaties) door middel van het digitaliseren van historisch filmmateriaal. Mensen uit de streek werden opgeroepen om oude filmpjes (van super-8-filmpjes tot videobanden) van gebeurtenissen in de Krimpenerwaard in te leveren bij een van de zeven vestigingen van Bibliotheek Krimpenerwaard.

Bij inlevering worden ze gevraagd de rechten op het materiaal af te staan voor niet-commercieel gebruik. Vervolgens wordt een selectie van het materiaal gedigitaliseerd en op thema op dvd gezet. De dvd's worden uitgeleend via de bibliotheek, gebruikt op de websites van de bibliotheek of de HOP's en vertoond op filmavonden. De mensen krijgen hun filmmateriaal weer terug en als dank voor het uitlenen een digitale kopie met een selectie van de eigen filmbeelden.

In het project wordt vooral gezocht naar materiaal van vóór 1980 dat voor een groot publiek aantrekkelijk is. Filmbeelden van verjaardagen of vakanties worden niet gedigitaliseerd.

Samenwerkingspartners

- Bibliotheek Krimpenerwaard
- Streekarchief Midden-Holland
- Historische Vereniging Schoonhoven
- Historische Vereniging Ouderkerck op d'IJssel

Activiteiten en resultaten

Er zijn persberichten verstuurd over het project. Er is een journalist uitgenodigd. Deze heeft een halve pagina in de krant aan het project gewijd. De oproepen voor materiaal hebben effect gehad, al was er niet veel respons onder particulieren.

Inmiddels ligt een gedigitaliseerde collectie klaar op de harde schijf in het depot van het Streekarchief Midden-Holland (SAMH). Er zijn twaalf dvd's verschenen van de stad- en streekgeschiedenis, waaronder de stadsgeschiedenis van Schoonhoven en de historie van het dorp Krimpen aan de Lek. Andere onderwerpen zijn Kapitein Kok; de laatste Lekboot, over het vervoer over water en feesten (zoals het bezoek van Koningin Beatrix in 1982, de jaarmarkt in 1977 en een impressie van de viering van Schoonhoven 700 jaar in 1981).

Er zijn vier filmavonden geweest die in totaal 205 bezoekers hebben getrokken. Er was één filmavond in de bibliotheek (onder meer over Schoonhoven 700 jaar), een bij de Jaarvergadering van de Historische Vereniging Schoonhoven (over de laatste Lekboot), een in het Dienstencentrum Welzijn Ouderen (ongeveer zestig bezoekers) en een in een verzorgingstehuis (onder meer over de jaarmarkt). Op laatstgenoemde locatie was de filmavond gecombineerd met de langste eettafel van Nederland.

Voordat de film wordt vertoond, wordt eerst uitleg gegeven over het doel van en de totstandkoming van het project. Bezoekers worden erop gewezen dat de dvd's te leen zijn. Binnenkort wordt besproken welke beelden geselecteerd worden voor de websites van HOP, bibliotheek en YouTube. Ook wordt op korte termijn gestart met een maandelijkse filmochtend in de bibliotheek.

Bezoekers zijn over het algemeen ouderen. Ongeveer 50% is man. Het opleidingsniveau is variabel. De mensen zijn over het algemeen niet heel bekend met Historie in de Bibliotheek of het project. Ze hebben er iets over kunnen lezen in de bibliotheek (in een van de zeven filialen) of hebben misschien een oproep in de krant gezien. In het dienstencentrum zal de bekendheid nog wat lager liggen. Mensen hebben zowel in kranten als in de tweejaarlijkse activiteitenfolder van het HOP als op de website iets over het project kunnen lezen. Informatie over het project is ook verspreid via de historische verenigingen. Een positief resultaat van de vertoonde films is dat mensen er met elkaar over in gesprek gaan. De kijkers zijn positief over de films. Een minder resultaat is dat de kwaliteit van de verzamelde films niet altijd goed is. Al met al is het bij het project gelukt een goede collectie te verzamelen.

Mensen uit de werkgroep (het streekarchief en de historische vereniging) en sommige mensen uit het dienstencentrum zijn betrokken bij de opzet en uitvoering van activiteiten. Er zijn geen plannen voor een publieksonderzoek.

Samenwerkingsproces

De samenwerking is goed verlopen. Er is een convenant gesloten. De samenwerking met de partners gaat eigenlijk al jaren goed. Er wordt goed gebruikgemaakt van elkaars kennis en netwerk. Echte minpunten of belemmerende factoren zijn er niet. Een belangrijke meerwaarde van samenwerking zit ook in het feit dat men gebruik kan maken van elkaars publiek. Projecten kunnen zo breder getrokken worden. Er worden zo meer mensen bereikt. Aangezien de samenwerking goed gaat is er geen reden deze na afloop van het project te beëindigen.

Er zijn geen nieuwe samenwerkingsverbanden of netwerken ontstaan door het project. Er is nog wel een mogelijkheid dat deze er gaat komen vanwege het project in Gouda. Bij de samenwerking met vrijwilligers (van de historische verenigingen) is het van belang dat mensen kunnen doen waar ze goed in zijn. Er moet een duidelijke taakverdeling zijn. Bij de filmavond was het een goede zaak dat er mensen van historische verenigingen aanwezig waren. Zij hadden verstand van zaken en konden toelichting geven bij de films.

Bij de start van het HOP heeft ProBiblio een cruciale rol gespeeld door een goed projectontwerp te leveren. Vanuit het project is er verder geen gebruikgemaakt van ondersteuning van ProBiblio.

Bijdrage aan doelstellingen Historie in de Bibliotheek

Er is door het project veel contact geweest met historische verenigingen. Via het Streekarchief is er contact met Gouda over een soortgelijk project dat zij in navolging van de Krimpenerwaard willen starten. De toegankelijkheid is vergroot omdat wat eerst op de plank lag nu inzichtelijk is. Een filmavond draagt er zeker aan bij dat de geschiedenis van de streek meer onder de aandacht komt. Of de waardering er ook door zal toenemen is lastig te bepalen. Over de projecten zelf waren de mensen in elk geval positief.

Toekomst

De subsidie was zeker nodig voor het project. Er was anders geen geld voor geweest. Er is gebruikgemaakt van een vakfotograaf. Deze had anders niet betaald kunnen worden.

Om het project te behouden voor de toekomst is het van belang dat het verzamelde materiaal niet verloren gaat. Dat gebeurt niet omdat het materiaal inmiddels is vastgelegd op schijf. Ook is het van belang dat het materiaal toegankelijk blijft op verschillende websites.

Widget

Aan de widget van het Erfgoedhuis Zuid-Holland is nog geen aandacht besteed. Er zal nog wel naar gekeken worden.

Bibliotheek Waterweg

Project 'Multitouchtafel Schiedam'

Gesproken met Theo Schilthuizen op maandag 26 november 2012

Achtergrond en doelstelling project

In de gemeenschappelijke ruimte (het Klant Contact Centrum) van het gemeentehuis in Schiedam staat een multitouchtafel. De tafel bevat historische kaarten van Schiedam en geeft informatie over de historie van de stad. Er zijn geen cijfers over het gebruik van de tafel, dat is niet gemeten (dat zou eventueel via de gemeenten bekendgemaakt moeten worden als het er zou zijn). De tafel staat op een toegankelijke plek en de indruk is dat er regelmatig gebruik van wordt gemaakt. De aanschaf van de tafel heeft wat voeten in de aarde gehad, maar is er uiteindelijk na goede samenwerking met het archief gekomen.

Samenwerkingspartners

- Bibliotheek Waterweg
- Gemeente Schiedam
- Historische Vereniging Schiedam
- Gemeentearchief van Schiedam

Het archief is (evenals de bibliotheek) gehuisvest in het gemeentehuis, wat logistiek gezien (met betrekking tot het gebruik van de tafel) handig is. De historische vereniging heeft vooral een adviserende rol gehad bij de totstandkoming van het geheel.

Activiteiten en resultaten

Een stimulerende factor voor het gebruik van de tafel is de locatie. Het is een ideale plek die voor de gebruikers van de tafel goed toegankelijk is. Het is van belang de tafel (regelmatig) te voorzien van nieuwe applicaties, dit om 'veroudering' te voorkomen. Er is een klein budget (van het Archief) voor nieuwe applicaties.

De tafel wordt vooral gebruikt door jonge mensen, vaak vaders met hun kinderen. Mensen die vragen hebben over de tafel kunnen aankloppen bij medewerkers van het archief of de bibliotheek. In 2013 wordt een publieksonderzoek uitgevoerd. Het gebruik van de tafel wordt hierin meegenomen.

Samenwerkingsproces

De samenwerking met het archief is goed gegaan. Dat is een professionele instelling die van aanpakken weet. Een dergelijke samenwerkingspartner bevalt veel beter dan een vereniging waar je aan moet trekken om iets gedaan te krijgen. Dit komt ook door de band die men samen heeft met de stad. Het archief heeft een rijke collectie die van grote waarde is voor de tafel. De samenwerking wordt na afloop van het programma HIB zeker gecontinueerd. Er zijn geen nieuwe netwerken of samenwerkingsverbanden ontstaan.

Voor een goede samenwerking tussen professionals en vrijwilligers is het van belang vooraf goede afspraken te maken. Verwachtingen moeten worden uitgesproken. Vrijwilligers moeten vrijwilligheid niet verwarren met vrijblijvendheid. Ook is het van belang goed om te gaan met een wisseling van de wacht. Het moet duidelijk zijn wat er moet gebeuren als iemand ermee stopt en er vervolgens verder moet worden gewerkt met iemand anders.

De voortgang van het project werd gerapporteerd aan ProBiblio. De meerwaarde van ProBiblio is gelegen in de coördinatie van het geheel. Dat is goed bevallen.

Bijdrage aan doelstellingen Historie in de Bibliotheek

De versterking van de regionale culturele infrastructuur heeft vorm gekregen doordat er nauwere banden zijn ontstaan met het archief en met vrijwilligers. Lastig is echter dat organisaties (zoals het archief) vaak wel willen meewerken aan het project, maar niet graag (mede)verantwoordelijk willen- of kunnen zijn. De tafel vergroot de toegankelijkheid van de historische informatie en heeft op dit punt veel te bieden. Op de kaarten kan worden ingezoomd. Er kunnen oude en nieuwe foto's van straten worden bekeken. Of de tafel heeft bijgedragen aan een vergroting van het bewustzijn van de historische omgeving of van de geschiedenis van de eigen streek valt lastig te bepalen.

Toekomst

De subsidie is van groot belang geweest voor het welslagen van het project. Zonder subsidie was het project niet doorgegaan. Dan was er onvoldoende geld voor geweest. Om het project te behouden voor de toekomst is het van belang het 'levend' te houden. Het moet dan zijn ingebed in een meerjarenbeleid, wat nu nog niet het geval is. Mensen moeten er in geloven, dan wil men er ook iets voor doen. De bibliotheek is in elk geval blij dat dit project tot een goed einde is gebracht.

Widget

De widget van het Erfgoedhuis Zuid-Holland wordt op de site van de bibliotheek geplaatst.

Bibliotheek Hoeksche Waard

Project 'HIP Oud-Beijerland'

Gesproken met Geertje Wiersma (projectleider) op woensdag 7 november 2012

Achtergrond en doelstelling project

De Bibliotheek Hoeksche Waard heeft in acht kernen van de regio een vestiging. In de vestiging Oud-Beijerland hebben de plaatselijke historische vereniging en de bibliotheek samen een HIP opgericht. Met de projectsubsidie van Historie in de Bibliotheek is dit HIP verder ontwikkeld. Daarnaast is met behulp van de projectsubsidie een HIP in de vestiging 's-Gravendeel geopend en zijn in de andere vijf vestigingen historische activiteiten uitgevoerd. De bibliotheek heeft vanuit het programma 'Historie in de Bibliotheek' subsidie gekregen in 2010 en 2012.

Zie rapportage 2010 en 2011 voor het project tot 2012.

Samenwerkingspartners

- Bibliotheek Hoeksche Waard
- Stadsarchief Dordrecht/DiEP
- Oudheidkundige Vereniging Het Land van Strijen
- Historische Vereniging 's-Gravendeel
- Historische Vereniging Oud-Beijerland

In 2012 is de samenwerking uitgebreid met:

- Stichting Oud-Puttershoek
- Stichting Archeologie Hoeksche Waard
- Streekmuseum Hoeksche Waard

Alle historische verenigingen zijn vanaf 2012 bij het netwerk aangesloten. Er is een activiteitencommissie opgezet waarvan alle partijen deel uitmaken.

Activiteiten en resultaten

Het HIP in Oud-Beijerland is geopend tijdens de openingstijden van de bibliotheek, dat is ongeveer twintig uur per week. Het is niet bekend hoeveel bezoek het HIP krijgt. Elke tweede donderdag van de maand is er van 14.00-16.00 uur historisch spreekuur. Gemiddeld komen er dan tien bezoekers. Het HIP in 's-Gravendeel is op iedere eerste zaterdagochtend van de maand geopend. De historische vereniging verzorgt dan een fotopresentatie met oude foto's van het dorp op een groot scherm in de bibliotheek. Elke maand komt een ander thema aan de orde. Op het HIP komen ouderen die iets meer willen weten over de geschiedenis in het algemeen of over een bepaald onderwerp. Er komen ook leerlingen die voor school een bepaald onderwerp willen uitdiepen, bijvoorbeeld voor een werkstuk.

Op de verschillende vestigingen (niet alleen die met een HIP) worden regelmatig lezingen, filmavonden of andere activiteiten georganiseerd over historische gebeurtenissen in de regio. Onderwerpen die het afgelopen jaar (onder meer) aan de orde zijn gekomen, zijn de voormalige tramlijn van Rotterdam naar de Hoeksche Waard, taxatie van oude boeken, genealogie en het Joods verleden van de regio. Deze activiteiten worden goed bezocht. Per activiteit komen ongeveer dertig bezoekers. De deelnemers aan de activiteiten zijn vooral 60-plussers. Het zijn vaak mannen. Dat is goed voor de bibliotheek, omdat bezoekers van de bibliotheek doorgaans vrouwen van 40-plus zijn. Het opleidingsniveau van de bezoekers is heel divers. Het zijn verder mensen met een grote informatiebehoefte naar lokale geschiedenis. Ook zijn het vooral mensen die al meerdere generaties aan de regio zijn verbonden.

De activiteiten worden geëvalueerd via een gastenboek en een evaluatieformulier. Hieruit en uit de mondelinge reacties wordt duidelijk dat de waardering heel hoog is. De waardering blijkt verder uit de stijgende bezoekersaantallen. Bij activiteiten wordt altijd verteld dat ze in het kader zijn van het HIB en dat de provincie het project mede mogelijk maakt.

Vooraf aan elke activiteit komt er een persbericht in de lokale kranten en in het AD/Hoeksche Waard. Om de activiteiten te promoten worden verder nieuwe media als Twitter en Facebook ingezet. Daarnaast is er een digitaal blog waarin ongeveer een of twee keer per week een artikel komt dat gerelateerd is aan de geschiedenis van de streek. Tot nu toe worden de stukjes geschreven door de projectleider, maar het is de bedoeling dat anderen ook stukjes gaan schrijven. Via het blog wordt de bevolking een manier geboden om zelf historische informatie te publiceren.

In 2012 staan nog twee activiteiten gepland Op 22 november een lezing over het ontstaan van de Hoeksche Waard en op 13 december een filmavond over 'bejaardenreizen' in Heinenoord.

Samenwerkingsproces

De samenwerking gaat heel goed. De lijntjes zijn kort. Door het project is er ook samenwerking ontstaan op andere terreinen. Door bezuinigingen en reorganisatie bij het DiEP is er geen vast contactpersoon meer. Dit is wel belemmerend voor de contacten. De contacten met het archief zijn nog steeds goed, maar het initiatief moet wel altijd van de bibliotheek komen. De meerwaarde van de samenwerking tussen de bibliotheek, historische verenigingen en het archief is dat alle partijen verschillende deskundigheid inbrengen.

De samenwerking tussen professionals en vrijwilligers verloopt prima. De ervaring is dat voor de praktische uitvoering van activiteiten professionals nodig zijn. Voor zaken als bevestigen van contacten, stoelen klaar zetten voor de lezing en dergelijke kan niet op de inzet van vrijwilligers worden gerekend. Het is daarom lastig om een project als dit zonder subsidie van de grond te krijgen. Door de geldelijke steun konden uren worden vrijgemaakt voor het project.

De ondersteuning door ProBiblio is gewaardeerd. Er is regelmatig met belangstelling gevraagd hoe het ging en of hulp nodig was. De cursus van ProBiblio over communicatie is goed bevallen. De cursus ging vooral over het opstellen van persberichten. Het was jammer dat er geen tijd over was voor andere vormen van communicatie zoals banners en posters. Voor het opstellen van de samenwerkingsovereenkomst is dankbaar gebruikgemaakt van het voorbeeld dat ProBiblio heeft aangedragen. Ook heeft ProBiblio tips gegeven om een projectplan 'SMART' op te stellen. Voor de borging van de projecten zou het goed zijn als ProBiblio een rol blijft spelen, bijvoorbeeld door het toegankelijk maken van ervaringen en goede voorbeelden.

Bijdrage aan doelstellingen Historie in de Bibliotheek

De regionale culturele infrastructuur is versterkt doordat de bibliotheek, het Regionale Archief, alle historische verenigingen in de streek, de Stichting Archeologie Hoeksche Waard en het Streekmuseum Hoeksche Waard in Heinenoord zijn aangesloten in een netwerk. Het streekmuseum ziet het HIP als een platform om het museum meer onder de aandacht te brengen. Het Stadsarchief Dordrecht/DiEP omvat ook archieven van gemeenten in de Hoeksche Waard (behalve Oud-Beijerland). Tot nu toe was daar nog geen overleg mee. Het HIP heeft daar structuur aan gegeven.

De toegankelijkheid van de historische informatie is vergroot doordat nu op alle locaties van de bibliotheek in de Hoeksche Waard iets over de geschiedenis van de streek kan worden gepresenteerd. De twee HIP's zijn daarbij het meest toonaangevend.

Het project heeft door de lezingen vooral meegeholpen aan de vergroting van het bewustzijn van de historische omgeving en de waardering van de geschiedenis van de eigen streek. Uit de reacties blijkt dat veel mensen in de regio behoefte hebben aan informatie over de lokale ge-

schiedenis. Daarnaast zijn, mede door het project, voor het onderwijs lesmodules ontwikkeld over de regionale geschiedenis. De informatie op de HIP's wordt door kinderen gebruikt voor spreekbeurten en dergelijke.

De HIP's en de activiteiten daar omheen hebben ervoor gezorgd dat een nieuw publiek (voornamelijk mannen) naar de bibliotheek komt. Het project past binnen de veranderende rol van bibliotheken. De bibliotheek is veranderd van een 'boekenuitleenservice' naar een instelling die op meerdere manieren bijdraagt aan het verspreiden van kennis.

Toekomst

De samenwerking, de HIP's en de activiteiten daaromheen worden gecontinueerd. In de komende periode staan nieuwe filmavonden, lezingen, tentoonstellingen en uitbreiding van de blog op de agenda. Hoe een en ander gefinancierd moet worden is nog niet duidelijk.

Widget

De bibliotheek wil de widget gaan gebruiken als de bibliotheek in december een nieuwe site krijgt.

Bibliotheek Westland

De Westlandse Pronkkast (2012)

Gesproken met Marcel Vos (projectleider) van Bibliotheek Westland op maandag 10 december 2012

Achtergrond en doelstelling project

In dit project is gewerkt aan de samenstelling van een collectie met materialen, boeken en dvd's waarvan het onderwerp gerelateerd is aan of de auteur/samensteller woonachtig of afkomstig is uit het Westland.

Samenwerkingspartners

- Bibliotheek Westland
- Westlands Museum
- RITV
- Historisch Archief Westland

Activiteiten en resultaten

Op vrijdag 7 december 2012 is de Westlandse Pronkkast officieel onthuld door wethouder Weverling. Deze pronkkast staat in de vestiging 's-Gravenzande. De Pronkkast bestaat uit een aantal boekenkasten met ongeveer 1.500 unieke boeken, zowel romans als informatieve boeken. Alle materialen zijn ter inzage en kunnen geleend worden door leden van Bibliotheek Westland. Naast de boeken is er toegang tot beeldmateriaal en digitale informatie via dvd's, iPads en een pc met websites over streekgeschiedenis. Voorafgaand aan de officiële ingebruikname is een lezing verzorgd over de kaart het Hoogheemraadschap van Delfland van de gebroeders Cruquius.

Samenwerkingsproces

De samenwerkingspartners kenden elkaar al via het 'Filmproject'. De partners hebben elkaar ook in dit project aangevuld en de samenwerking verliep goed.

Bijdrage aan doelstellingen Historie in de Bibliotheek

Historische informatie van en over de streek is door het project voor een grote groep mensen toegankelijk geworden. Het is nog te vroeg om wat over effecten te kunnen zeggen.

Toekomst

De collectie zal de komende tijd worden uitgebreid. De schatting is dat ongeveer 5.000 boeken zijn verschenen die in de collectie passen. Het is verder de bedoeling dat er bijeenkomsten komen voor het onderwijs en dat er lezingen, workshops en exposities georganiseerd gaan worden.

Widget

Marcel Vos is niet bekend met de widget van de website Geschiedenis van Zuid-Holland. De website van de bibliotheek wordt binnenkort vernieuwd. Er zal bekeken worden of de widget daar een plaats kan krijgen.

Bibliotheek Westland

'Filmproject' (2009 en 2012)

Gesproken met Marcel Vos (projectleider) van Bibliotheek Westland op maandag 10 december 2012

Achtergrond en doelstelling project

Doel van dit project is oude Westlandse filmpjes op te sporen, te verzamelen, te digitaliseren en vervolgens (weer) aan het publiek beschikbaar te stellen. De films worden beschikbaar gesteld via de uitgifte van dvd's, filmavonden en het internet. Met de subsidie van 2009 is daarnaast de fototentoonstelling 'Westland in de Tweede Wereldoorlog' opgezet. Met de subsidie van 2012 zijn ook bejaarde Westlanders geïnterviewd.

Samenwerkingspartners

- Bibliotheek Westland
- Historisch Archief Westland
- Westlands Museum
- Video- en Journaalgroep 's-Gravenzande (VJG)

VJG helpt bij het produceren van de dvd's. Ook wordt samengewerkt met het onderwijs in de regio. Er zijn twee werkgroepen opgericht: een voor de digitalisering en ontsluiting van het historisch filmmateriaal en een voor de fototentoonstelling.

Activiteiten en resultaten

Voor activiteiten en resultaten tot en met 2011, zie ook Monitor Historie in de Bibliotheek rapportage eerste meting (2011) en tweede meting (2012).

Inwoners van het Westland zijn opgeroepen om eigen filmmateriaal over het Westland in te leveren bij een van de vestigingen van Bibliotheek Westland. Nadat het materiaal is gedigitaliseerd krijgen ze het filmmateriaal terug en als dank voor het uitlenen ontvangen ze een dvd met de eigen filmbeelden. Bij aanvang van het project werd gerekend op de verwerving van ongeveer honderd filmpjes door particulieren. Tot nu toe hebben ongeveer veertig Westlanders bij elkaar echter al rond de driehonderdvijftig beeldragers (filmpjes en videobanden) aan het project in bruikleen gegeven.

Er zijn dvd's verschenen over:

- Typisch Westland (telen van tulpenbollen, perzikenteelt, druivenkrenten, Westlandse druivenfeesten et cetera)
- Aan de kust (strandingen van schepen op de Westlandse kust, het strandleven et cetera)
- Tuinbouw in het Westland
- Feesten in het Westland
- Naar de veiling in het Westland
- Sporten in het Westland

Er zijn filmavonden gehouden over:

- Typisch Westland
- Aan de kust
- Naar de veiling in het Westland
- Druivenfeesten/Varend Corso Westland

Fragmenten uit de dvd's kunnen bekeken worden op de websites van het historisch archief en Bibliotheek Westland. De filmbeelden worden ook aangeboden via Regionale Internet TV

(RITV). Per filmavond komen tussen de dertig en tachtig bezoekers. De filmavonden worden opgeluisterd door een dichter die gedichten voordraagt over de thema's

Met de eerste subsidie is ook een fototentoonstelling over het dagelijkse leven in de Tweede Wereldoorlog georganiseerd. De tentoonstelling is te zien geweest op vijftien basisscholen, in theater De Naald en vijf vestigingen van Bibliotheek Westland.

In het afgelopen jaar zijn compilatie-dvd's voor woonzorgcentra gemaakt. Als extra is hier gesproken woord aan toegevoegd. De originele dvd's bestaan alleen uit filmmateriaal. Het filmmateriaal wordt ook opgevraagd door scholen en gebruikt in lessen. Daarnaast zijn filmbeelden gebruikt bij de opvoering van een streekopera.

In 2012 zijn de activiteiten uitgebreid met interviews. Bejaarde Westlanders, die bepaalde historische gebeurtenissen nog bewust hebben meegemaakt, zijn bevraagd over hun belevenissen. Zo is bijvoorbeeld de laatste stationschef van de voormalige tramdienst in het Westland geïnterviewd. De interviews worden verwerkt in de films.

Samenwerkingsproces

Door het project is een hechte samenwerking ontstaan tussen de partners. De regionale culturele infrastructuur is daardoor sterker geworden.

Het project zou zonder subsidie niet van de grond zijn gekomen. De subsidie heeft als een katalysator gewerkt om de partijen te laten samen werken. De bibliotheek is vooral de motor van het project. Veel ideeën, zoals de multitouchtafel, zijn door de bibliotheek aangedragen. De meeste werkzaamheden zijn verricht door de (vrijwillige) medewerkers van het archief, museum en historische verenigingen. De bibliotheek zal door het project geen nieuwe leden hebben gekregen, maar ze heeft duidelijk laten zien dat ze een brede publieksfunctie kan vervullen.

Er is tijdens het project geen ondersteuning geweest van ProBiblio en het Erfgoedhuis Zuid-Holland. Ondersteuning is ook niet nodig geweest.

Bijdrage aan doelstellingen Historie in de Bibliotheek

Er is van oudsher weinig historisch besef in de regio als het gaat om cultureel erfgoed. Het Westland is vooral gericht op bedrijvigheid. De belangstelling voor de filmavonden en dvd's is daarom boven verwachting. Een kanttekening hierbij is dat de filmavonden vooral door ouderen worden bezocht. Zij bezoeken de filmavonden mogelijk uit nostalgie en minder vanwege historische interesse. De beelden helpen mee de dorpsidentiteit vast te houden. Door de samenwerking met het onderwijs worden ook jongeren bereikt. Filmmateriaal maakt geschiedenis heel toegankelijk.

Toekomst

Met de samenwerkingspartners is een convenant afgesloten voor vijf jaar. Het project wordt dus nog zeker twee jaar voortgezet. De kosten worden de komende jaren betaald uit eigen middelen. Dit betekent wel dat de activiteiten wat soberder van opzet zullen zijn. Er is nog veel filmmateriaal dat bekeken moet worden. Via particulieren komt niet veel nieuw filmmateriaal meer binnen. De aandacht wordt daarom verlegd naar het verenigingsleven, zoals sportclubs en muziekverenigingen. Naar verwachting zijn ook daar veel interessante beelden te vinden.

In samenwerking met het archief wordt een multitouchtafel gebouwd. Bezoekers kunnen hun postcode intoetsen of hun bibliotheekpasje scannen. Ze krijgen dan beelden te zien uit hun woonomgeving. Deze beelden zijn afkomstig uit het archief en het Westlands Museum. De multitouchtafel zal jaarlijks rouleren over de vestigingen van de bibliotheek, het archief en het museum. Verder zijn er plannen om aan de hand van het filmmateriaal lesmodules te ontwikkelen.

Bibliotheek de Groene Venen

Levende monumenten

Gesproken met Dorrie Pieterse (projectleider) op maandag 19 november 2012

Achtergrond en doelstelling project

Het project bestond uit drie delen:

- 1 Culturele fietstocht op Open Monumentendag langs monumenten in gemeenten in de regio Midden-Holland. Op verschillende plaatsen op de route gaven kunstenaars, zangers et cetera een optreden. Voor de fietstocht was een boekje gemaakt met daarin de route en van ieder monument een foto met historische informatie.
- 2 Verteltheater voor basisschoolleerlingen vanaf 8 jaar: historische verhalenvertellers bezochten de verschillende vestigingen.
- 3 Lezingen over historie door bekende schrijvers in de verschillende vestigingen van de bibliotheek. Medewerking is verleend door Marente de Moor, Tomas Ross, Nelleke Noordervliet, Hans Goedkoop en Herman Pleij.

Samenwerkingspartners

- Bibliotheek De Groene Venen
- Bibliotheek Krimpenwaard
- Bibliotheek Nieuwerkerk aan den IJssel
- Historische verenigingen in de regio
- eigenaars/beheerders van de monumenten
- kunstenaars

Het project werd, naast de subsidie van het programma 'Historie in de Bibliotheek', mogelijk gemaakt door een bijdrage van het Intergemeentelijk Samenwerkingsverband Midden-Holland (ISMH).

Activiteiten en resultaten

De voorbereidende activiteiten hebben voornamelijk in de zomer plaatsgevonden. Dit bleek een lastige periode om afspraken te maken. Het zou beter zijn om voorbereidende activiteiten in het voorjaar plaats te laten vinden. Bij de bibliotheken is het dan meestal rustiger dan in andere seizoenen. Doordat de beschikking voor de subsidie halverwege het jaar kwam, was het echter niet mogelijk om eerder te starten met de voorbereidingen.

De deelnemers aan de fietstocht waren vooral oudere echtparen en jonge moeders met kinderen. In totaal zijn ongeveer driehonderd boekjes verdeeld. Het is niet bekend hoeveel mensen de route daadwerkelijk hebben gefietst. Het is ook mogelijk om de fietstocht op een ander tijdstip te doen (al zijn er dan geen activiteiten).

De avonden met de schrijvers zijn redelijk goed bezocht. Per lezing kwamen tussen de vijftien en vijfendertig mensen. De mensen die meegedaan hebben waren positief. De deelname van de kinderen aan het verteltheater is tegengevallen. Per evenement kwamen tussen de drie en dertig kinderen. Ook de kinderen waren positief.

Er is op verschillende manieren reclame gemaakt voor de activiteiten, via flyers, posters en krant.

Samenwerkingsproces

Het was een complex project, omdat er veel partijen bij betrokken waren. Het was soms lastig afspraken te maken. Bij mondelinge afspraken kwam het voor dat de andere partij (vooral vrij-

willigersorganisaties) een andere interpretatie van de afspraak had. Bij een vervolg wordt ervoor gekozen de afspraken (vaker) schriftelijk te bevestigen. De samenwerking is echter goed verlopen.

De vrijwilligers waren aan het begin wat afwachtend. Sommigen hadden het idee dat de bibliotheek wat van ze wilde 'afpakken'. Zodra de vrijwilligers over de streep waren, hebben ze heel enthousiast meegewerkt.

Bijdrage aan doelstellingen Historie in de Bibliotheek

De bibliotheken en historische verenigingen hebben elkaar door het project beter leren kennen. Er is een grote kans dat in de toekomst vaker samengewerkt gaat worden. De deelnemers aan het project zijn enthousiast. Het is echter niet bekend in hoeverre meer mensen door het project zich voor geschiedenis zijn gaan interesseren.

Toekomst

Er zijn geen concrete afspraken gemaakt voor nieuwe activiteiten. Via het HOP in Waddinxveen is er een platform voor samenwerking. Het is de bedoeling om het onderdeel 'verhalen vertellen' in het schoolaanbod op te nemen. De verhalenvertellers zullen dan ook naar de scholen toe gaan.

Bibliotheek de Groene Venen**HOP Boskoop****Gesproken met Dorrie Pieterse (projectleider) op maandag 19 november 2012**

Het HOP Boskoop gaat niet door. De reden daarvoor is dat de vestiging van de bibliotheek in Boskoop gaat verhuizen. De nieuwe locatie is nog niet bekend en bijna zeker is dat de nieuwe locatie kleiner zal zijn dan de huidige. Voor een fysiek HOP zal daarom geen plaats ingeruimd kunnen worden. Ook is de gemeente Boskoop bezig met een nieuwe visie op de bibliotheek. Het is nog onduidelijk of een HOP in de nieuwe visie zal passen.

De potentiële samenwerkingspartners (archief, historische vereniging) waren wel positief over het idee van een HOP. Het HOP in Bodegraven is in 2011 niet doorgegaan, omdat de historische vereniging het als een concurrentie voor hun activiteiten zag.

Bibliotheek Den Haag

Project 'Haagse Stories'

Gesproken met Heleen Hebly op maandag 5 november 2012

Achtergrond en doelstelling project

'Haagse Stories' is een project waarin de beleving van geschiedenis centraal staat. Aan zogenaamde verhalentafels vertellen deelnemers hun ervaringen met een bepaald persoon of een specifiek onderwerp. De deelnemers leggen hun persoonlijke beleving in een kort verhaal vast en illustreren dit met een keuze uit teksten, foto's, voorwerpen en documenten. In zeven bijeenkomsten wordt het geïllustreerde verhaal verwerkt tot een 'digitale'. Dit zijn artistieke en inhoudelijke korte filmpjes met gesproken en in beeldgebrachte verhalen, herinneringsplekken, voorwerpen en documenten. Bij het maken van de digitales is er begeleiding van bijvoorbeeld een schrijver, journalist of historicus. Verder is er ondersteuning van vrijwilligers bij het maken van de filmpjes. De digitales dienen als illustratie bij tentoonstellingen, lezingen of collectieonderdelen van Haagse culturele instellingen en musea. Ze zijn ook te bekijken op de websites van de samenwerkingspartners. Het project heeft subsidie gekregen in 2011 en 2012. De plaats van samenkomst is de hoofdvestiging van de bibliotheek in Den Haag.

Samenwerkingspartners

- Bibliotheek Den Haag
- Haags Historisch Museum
- Haags Gemeentearchief
- ETV.nl

Activiteiten en resultaten

In de afgelopen twee jaar hebben ongeveer vijftig senioren een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van de digitales. Aan elk thema wordt door ongeveer negen senioren bijgedragen. De thema's worden bepaald door de samenwerkingspartners. In totaal zijn zes digitales gemaakt, namelijk over:

- de Golden Earring (2011)
- winkelen in Den Haag (2011)
- de Haagse Huishoudschool (2011)
- Indisch Den Haag (2011)
- de Keizerstraat op Scheveningen (2012)
- Couperus in Den Haag (2012)

De doelgroep van het project zijn Hagenaars met belangstelling voor de geschiedenis van de stad. In de praktijk zijn het vooral senioren uit Den Haag zelf, maar voor een deel ook senioren uit de regio. De deelnemers worden op verschillende manieren geworven. De gratis krant de Oud-Hagenaar is een belangrijk medium. Verder worden potentiële deelnemers geattendeerd via nieuwsbrieven, muurkranten, kranten, welzijnsorganisaties en via via.

In april 2012 is een festival rond de digitales georganiseerd. Op deze goedbezochte dag (ongeveer 175 bezoekers van vooral erfgoedinstellingen) werden lezingen en workshops over digitales gehouden. Medewerking werd verleend door schrijfster Nelleke Noordervliet en fotograaf Jacques Meijer.

Samenwerkingsproces

De samenwerking is intensief. De projectleider heeft een belangrijke rol als bindende factor. Het maken van de digitales, de evenementen daarom heen en het overdraagbaar maken van het instrument (de handleiding) hebben veel geld en tijd gekost. Door de subsidie kon daar menskracht voor worden vrijgemaakt. Zonder subsidie had het project niet in deze vorm uitgevoerd kunnen worden.

Het kost veel tijd om de mensen aan het project te binden. Ook de communicatie vooraf vergt veel tijd. Het resultaat is wel dat er bijna geen afvallers zijn. Van tevoren wordt duidelijk gemaakt dat men aan alle sessies moet deelnemen.

Van ondersteuning door ProBiblio is, behalve bij de start, niet veel gemerkt. Ondersteuning is niet echt nodig geweest, maar belangstelling zou op prijs zijn gesteld. Ook van het Erfgoedhuis Zuid-Holland is weinig gemerkt. Het Erfgoedhuis Zuid-Holland had wellicht kunnen aangeven hoe een dergelijk project gepromoot kan worden.

Bijdrage aan doelstellingen Historie in de Bibliotheek

Uit de motivatie en reactie van de deelnemers blijkt een behoefte aan geschiedenis. Mensen vertellen graag over hun verleden en willen dat hun ervaringen niet verloren gaan. Het project heeft senioren gestimuleerd om (weer) vaker naar een museum te gaan en om actief te zijn. Door het project zijn mensen bijeen gebracht die elkaar anders misschien niet gevonden hadden. Het project heeft de banden tussen de samenwerkingspartners en andere culturele instellingen in de stad vergroot (zie ook interviewverslag 2011).

Toekomst

Op maandagmiddag 10 december 2012 wordt het project afgesloten. Op deze middag worden alle digitales vertoond en wordt de website gelanceerd waarop alle filmpjes te zien zijn. Ook zal een dvd verschijnen waarop alle filmpjes zijn samengebracht. Daarnaast wordt een handleiding gepresenteerd. De handleiding geeft aan hoe digitales gemaakt kunnen worden. Een handig hulpmiddel voor bibliotheken die een soortgelijk project willen beginnen. Verder is er een lezing van Hans Goedkoop (Andere tijden).

Er is een wens om verder te gaan met Haagse Stories. De werkgroep van de samenwerkingspartners blijft na afloop van het project bestaan. Er zijn al ideeën voor nieuwe thema's. Hoe een en ander gefinancierd moet worden is nog niet duidelijk.

Bibliotheek Gouda

Project 'Gouda in beelden'

Gesproken met Ellie Wout op maandag 26 november 2012

Achtergrond en doelstelling project

Groene Hart Archieven en Bibliotheek Gouda gaan systematisch en gestructureerd historisch filmmateriaal digitaliseren en ontsluiten. De bedoeling is een serie dvd's te produceren die door de bibliotheek uitgeleend kunnen worden. Ook zullen dvd's ter beschikking worden gesteld voor bewaring in de eigen collectie van de Groene Hart Archieven. In het projectjaar worden ten minste vier filmavonden georganiseerd waarbij gedigitaliseerd materiaal wordt vertoond met deskundig commentaar. Een selectie van het gedigitaliseerd materiaal wordt op internet gepubliceerd op de websites van de bibliotheek, Groene Hart Archieven en Gouda.net.nl.

Samenwerkingspartners

- OB Gouda
- Groene Hart Archieven
- Historische verenigingen

Activiteiten en resultaten

Er zijn nog geen dvd's verschenen. Er is nog niet voldoende materiaal gedigitaliseerd. Het is onduidelijk of dat op het eind van het jaar wel gelukt zal zijn. De respons op de oproep materiaal ter beschikking te stellen is matig. Er zijn dan ook nog geen filmavonden georganiseerd. Wel worden binnenkort twaalf films op internet gezet.

Er zijn oproepen geplaatst om materiaal ter beschikking te stellen. Deze stonden in kranten, nieuwsbrieven, op de website van de bibliotheek, op Gouda.net.nl en op verspreide ansichtkaarten. Binnenkort wordt het nog gepromoot via RTV Gouwestad. Historische verenigingen en Groene Hart Archieven hebben filmmateriaal ter beschikking gesteld. Het vermoeden is dat particulieren ook filmmateriaal hebben. Hier is vooralsnog echter niet veel van aangeleverd. De mensen die iets hebben aangeleverd zijn over het algemeen wat oudere deelnemers (60 à 70 jaar). Soms zijn het jongere mensen die filmmateriaal hebben geërfd.

De mensen die tot nog toe gereageerd hebben zijn enthousiast over het project. Het materiaal dat ze hebben wordt zo goed gebruikt. Als alles gedigitaliseerd is, volgt er nog een filmavond. Het is onduidelijk waarom niet méér is gereageerd op de verschillende oproepen. Nadeel is ook dat er relatief veel materiaal is aangeleverd over 'Gouda 700 jaar'. Er dreigt zo een onevenwichtig beeld over Gouda te ontstaan. De deelnemers zijn niet erg bekend met het programma 'Historie in de Bibliotheek'. Er zijn verder geen deelnemers betrokken bij de opzet of uitvoering van het project. Er zijn vooralsnog geen plannen voor een publieksonderzoek, al hangt dit ook nog af van wat er verder nog binnenkomt aan materiaal.

Samenwerkingsproces

De samenwerking met het Archief en de historische verenigingen is goed verlopen. Zij hebben het meeste materiaal aangeleverd en zijn geïnteresseerd in en enthousiast over het project. Zij hebben een historische filmvoorraad. Daarnaast is een meerwaarde van de samenwerking dat het archief de films kan digitaliseren. Na afloop van het programma HIB zal de samenwerking met de verschillende partners gewoon doorgaan. Nieuwe samenwerkingsverbanden als gevolg van het project zijn niet ontstaan. Samenwerkingsverbanden met vrijwilligers zijn er verder niet in het project.

Bijdrage aan doelstellingen Historie in de Bibliotheek

In hoeverre het project heeft bijgedragen aan de doelstellingen van Historie in de Bibliotheek is nog niet goed te bepalen. De bijdrage aan de doelstellingen wordt pas duidelijker na publicatie van de beschikbaar gestelde materialen op Gouda.net.nl en OudGouda.nl. De verwachting is dat het project meehelpt aan de vergroting van de waardering van de streek.

Toekomst

Zonder subsidie was het project er niet geweest. Ondersteuning van ProBiblio is niet echt nodig geweest. Om het project te blijven behouden voor de toekomst is het in elk geval van belang dat de filmbeelden op internet/websites blijven staan, zodat er blijvende aandacht kan zijn voor het materiaal.

Widget

De widget van het Erfgoedhuis Zuid-Holland wordt nog niet gebruikt omdat men nog niet over is naar de landelijke huisstijl.

Bibliotheek Den Haag**Project 'HIP Ypenburg'**

**Gesproken met Maarten Schenk (hoofd gemeentelijk archief en projectleider)
op maandag 5 november 2012**

Achtergrond en doelstelling project

Bibliotheek Den Haag bestaat uit een centrale vestiging en achttien wijkbibliotheken. De vestiging in stadsdeel Ypenburg is er daar een van. Ypenburg is het nieuwste stadsdeel van Den Haag, maar heeft de oudste bewoningsgeschiedenis (ongeveer zesduizend jaar). Het doel van het project is een voorziening te ontwikkelen waar inwoners uit Ypenburg kennis kunnen opdoen over de lokale geschiedenis. Het HIP in Ypenburg is een pilot. Er is bewust voor Ypenburg gekozen vanwege de bijzondere geschiedenis. Het is de bedoeling dat in de toekomst in meer stadsdelen van Den Haag een HIP wordt geopend. Het HIP heeft tweemaal (2009 en 2012) subsidie gekregen vanuit het programma 'Historie in de Bibliotheek'.

Samenwerkingspartners

- Bibliotheek Den Haag
- Gemeentearchief Den Haag
- afdelingen Archeologie en Monumentenzorg van de gemeente Den Haag
- Stichting Historisch Ypenburg
- Haags Historisch Museum
- buurtcentrum Boog (organisatie voor samenlevingsopbouw in Den Haag)
- Kinderboekenstad (virtuele stad rond literatuur en geschiedenis)

Activiteiten en resultaten

Het HIP is geopend in 2010 (zie interviewverslagen 2010 en 2011). Bij de start was gedacht dat het HIP vooral voor senioren interessant zou zijn. In de praktijk blijken vooral basisschoolleerlingen en volwassenen bereikt te worden. Kinderen in de basisschoolleeftijd zijn voor een HIP interessant, omdat het geschiedenisonderwijs voor hen veel op de eigen stad of streek is gericht. Dat is bij het voortgezet onderwijs minder het geval. Het HIP wordt dan ook veel gebruikt voor spreekbeurten (activiteit eerste hulp bij spreekbeurten). Daarnaast is er voor hen elke week op woensdag, in samenwerking met de buitenschoolse opvang, een (creatieve) activiteit.

Ook volwassenen zijn een belangrijke doelgroep. Voor deze groep worden lezingen, fietstochten, stadswandelingen en workshops georganiseerd. De activiteiten worden altijd zo laagdrempelig mogelijk georganiseerd, zodat toevallige bezoekers aan de bibliotheek ook mee kunnen doen. De best bezochte activiteit in 2012 was een lezing over de Haagse popscene door Cesar Zuiderwijk van de Golden Earring (zie kwantitatief overzicht). De activiteiten worden altijd aangekondigd in het AD/Haagse Courant (HC) en in gratis weekbladen.

Inmiddels is een tweede HIP geopend, namelijk in de bibliotheekvestiging Haagse Hout. De invulling daar is wat anders dan in Ypenburg. In Ypenburg heeft, door de oude bewoningsgeschiedenis, archeologie een belangrijke plaats. Daarnaast zijn de activiteiten vooral gericht op het centrum van Den Haag. Dit komt doordat in Ypenburg, buiten het voormalige vliegveld, weinig tastbare geschiedenis is te zien. In het tweede HIP zal de eigen omgeving meer centraal komen te staan.

Samenwerkingsproces

De samenwerking tussen de partners verloopt goed. De activiteiten worden in samenspraak met de verschillende partners bepaald. Het archief is de belangrijkste trekker van het HIP en de bijbehorende activiteiten. De reden daarvoor is niet helemaal duidelijk. Dit komt mogelijk door-

dat de projectleiding bij het archief ligt. Een andere verklaring is dat het archief, meer dan de andere partijen, uit 'idealisme' heeft meegedaan. Een HIP biedt een archief goede kansen voor een publieksfunctie. Het archief was al langer op zoek naar een mogelijkheid om haar collectie openbaar te maken.

Bijdrage aan doelstellingen Historie in de Bibliotheek

Door het HIP zijn meer mensen zich bewust geworden van de interessante geschiedenis van Ypenburg. Onder andere door de archeologielessen. Daarnaast is door de activiteiten voor meer mensen duidelijk geworden dat geschiedenis ook 'gewoon' leuk kan zijn. Dit komt onder meer doordat het aanbod aan historische onderwerpen herkenbaar is voor mensen en dichtbij hen staat.

De toegankelijkheid van historische informatie is door het HIP op verschillende manier verbeterd. Zo besteedt de HC regelmatig aandacht aan het HIP in haar berichten. Op het HIP kunnen oude krantenartikelen van de HC worden bekeken. Vanwege auteursrechten mogen die niet op het internet worden geplaatst. De interactieve kubus (een soort multitouchtafel) geeft mensen de mogelijkheid om op een andere, meer speelse, manier naar lokale geschiedenis te kijken.

Toekomst

Het HIP wordt gecontinueerd en zal dan uit de reguliere begroting van bibliotheek en archief worden betaald. Hoe dat precies vorm gaat krijgen is nog niet duidelijk. Het Erfgoedhuis Zuid-Holland en ProBiblio zouden een rol kunnen spelen bij het verspreiden van de ervaringen en kennis die uit de projecten zijn gekomen. Archief en bibliotheek komen in de toekomst mogelijk in één gemeentelijke dienst publiekszaken terecht. Deze dienst gaat waarschijnlijk op wijkniveau opereren. Dit kan gunstig uitpakken voor het voortbestaan en uitbreiding van de HIP's.

Jaarcijfers HIP 2011

	aantal bezoeken
haagse kinderquiz	91
jongen met de vulpen	62
moordwandeling	24
verhalentafel	130
mijndenhaag	12
maand van de ooievaar	37
week naar het verleden	101
prae ¹	77
toen en nu ¹	63
workshop familiewapen	31
kijk mijn wijk ¹	59
filmmiddag ¹	53
historisch spreekuur ¹	38
ehbs ¹	28
helena scheumie	126
totaal	932

¹ Deze activiteiten waren terugkerende activiteiten.

Website bezoekers 2010

Aantal unieke websitebezoekers: 5.445.

Tentoonstellingen 2010

maand	tentoonstelling
december 2009-januari 2010	toen en nu
februari-maart	haagse scholen
april	een open zenuw
mei	slag om ypenburg (shy)
juni	archeologie kubus (+ opening)
juni-juli	indisch den haag (monumentenzorg)
augustus	de haag reigah
september	prinselijk den haag
november	den haag winkelt
december	mijn ypenburg (hbm)

Jaarcijfers HIP 2012

bezoekers	aantal
speurtocht geheimen onder vinex	60
moordwandeling	34
familiewapen ¹	43
dag van de haagse geschiedenis	46
kroontjes maken ¹	41
mijndenhaag ¹	14
lezing blauwe tram	14
toe en nu	57
prae	57
wandeling sporen van smaragd	14
bouwplaten ¹	25
haagse ooievaarwandeling	2
hofjeswandeling	22
lezing haagse popscene	90
les 'ypenburg aan zee' ¹	330
schatten in je wijk ¹	300
filmmiddag ¹	27
historisch spreekuur ¹	25
ehbs ¹	5
lezing mutters en titanic	90
totaal	1.296

¹ Deze activiteiten waren terugkerende activiteiten.

Website bezoekers 2012

Aantal unieke websitebezoekers?

Tentoonstellingen 2012

januari tot en met maart is bekend bij Eline.

april Blauwe Tram

mei	WO II (HVBY)
juni	Indische erfgoed
juli	gevels (Monumentenzorg)
augustus	Mijn Den Haag (HHM)
september	Haagse popiconen
oktober	Baden in de Hofstad
november-december	Mutters en Titanic

Bibliotheek Zuid-Hollandse Delta**Lespakket lokale historie****Gesproken met Miriam van Crayelynghe (projectleider) op maandag 19 november 2012****Achtergrond en doelstelling project**

In het project is een lespakket rond lokale en regionale historie ontwikkeld. Dit pakket kan gebruikt worden binnen de vakken geschiedenis en aardrijkskunde in de bovenbouw van het basisonderwijs. Doel is om plaatselijke historische informatie toegankelijker te maken voor leerlingen. Het project is een aanvulling op het bestaande Skoolzone. Dat zijn kant-en-klare pakketten voor het onderwijs rond een thema. De basis voor de lespakketten zijn de Canons van Voorne-Putten en Rozenburg en die van Goeree-Overflakkee.

Samenwerkingspartners

- Bibliotheek Zuid-Hollandse Delta
- Streekarchief Voorne-Putten en Rozenburg
- Streekarchief Goeree-Overflakkee
- Voorne in Alle Staten

Activiteiten en resultaten

Het project heeft vertraging opgelopen omdat het samenstellen van het lespakket meer werk was dan van tevoren gedacht. Vooral het vinden van de juiste literatuur heeft veel tijd gekost. De inhoud van het lespakket kon in november 2010 worden vastgesteld. De leerstof is zo opgezet dat het op beide eilanden bruikbaar is. In totaal zijn vier lespakketten gemaakt met daarin voorwerpen, beeld- en audiomateriaal en boeken over de hoofdthema's: ruilverkaveling, toerisme, mobiliteit en waterbeheersing.

Het was de bedoeling de lespakketten in het schooljaar 2010-2011 te verspreiden. Dat is niet gelukt. Als redenen voor de vertraging worden interne veranderingen bij de bibliotheek (directeur vertrokken), vertrek van de projectmedewerker (tevens cultureel aanjager van de regio) en problemen met de drukkerij genoemd. In het schooljaar 2011-2012 zijn de eerste lespakketten onder de scholen verspreid. Tot nu toe hebben ongeveer tien scholen het lespakket afgenomen.

De leerkrachten en de leerlingen zijn positief. De kinderen vinden het vooral leuk omdat er veel praktische opdrachten zijn en de leerstof voorziet in uitjes naar erfgoedlocaties.

Samenwerkingsproces

De samenwerking in het project is goed verlopen en alle partijen vonden het leuk om te doen. Bij de samenstelling van het lespakket is de expertise van de culturele aanjager (die uit het onderwijs komt) van waarde geweest. Door de samenwerking hebben medewerkers van het archief en de bibliotheek meer contact met elkaar dan voorheen. Zo verzorgt het archief zo nu en dan een lezing in de bibliotheek.

Voorne in Alle Staten was een cultureel projectenprogramma dat van 2009 tot en met 2012 werd georganiseerd op Voorne-Putten. Het initiatief heeft een belangrijke bijdrage gehad bij het uitwerken van de vensters van de canon.

Bijdrage aan doelstellingen Historie in de Bibliotheek

Door het project zijn de banden tussen bibliotheek, archief en scholen versterkt. Ook weet men elkaar, op andere gebieden, vaker te vinden. De samenwerking zal dan ook na afloop van het programma HIB gecontinueerd worden. In welke vorm dat zal zijn is nog niet helemaal duidelijk.

De leerlingen vinden het lesmateriaal erg leuk. Vooral de variatie aan opdrachten (theoretische en praktische) worden gewaardeerd. Doordat ze het leuk vinden, wordt de waardering van de geschiedenis (van de eigen historische omgeving) vergroot.

Het project zou zonder subsidie niet van de grond zijn gekomen. De samenwerkingspartners hebben onvoldoende eigen middelen om een project als dit te kunnen bekostigen.

Toekomst

Het lespakket zal drie schooljaren worden aangeboden. Vervolgens worden de ervaringen geëvalueerd en zal worden bekeken of de scholen interesse hebben in een vervolg en of aanpassingen nodig zijn.

Bibliotheek Spijkenisse**Project 'E-HIP' Spijkenisse****Gesproken met Evelien Gerritsen op woensdag 28 november 2012****Achtergrond en doelstelling project**

De website E-HIP.nl, het elektronische Historische InformatiePunt, is inmiddels gemaakt, maar is nog niet in de lucht. Er wordt met de gemeente samengewerkt aan de website en er moet nog verder bepaald worden hoe deze eruit komt te zien. Bij deze samenwerking is het prettig dat er ideeën geopperd worden voor de website en dat er geld voor is. Nadeel is echter dat de voortgang traag verloopt. Andere activiteiten in het kader van de Historie in de Bibliotheek zijn onder meer de groepsontvangsten van basisschoolleerlingen. De leerlingen kunnen bij de bibliotheek dan leren over de geschiedenis en het erfgoed van de omgeving. Ook zijn er andere (kleinschalige) activiteiten als spreekuren met het streekarchief en lezingen over erfgoed.

Samenwerkingspartners

- Bibliotheek Spijkenisse
- Gemeente Spijkenisse+
- Streekarchief Voorne-Putten en Rozenburg
- Stichting Flagen

Met Stichting Flagen worden er zogenaamde Spijkenisjes samengesteld. Dit zijn vitrines waarin de historie van de streek zijn te zien (foto's, boeken, voorwerpen en dergelijke). Een vitrine kan hiermee een verhaal vertellen over de streek. De vitrines zijn bedoeld voor bewoners van verzorgingstehuizen die hun verhaal ermee kunnen samenstellen.

Activiteiten en resultaten

De website is nog niet in de lucht. Bezoekerscijfers hiervan zijn dus vooralsnog niet te geven. Voor de andere activiteiten (lezingen en dergelijke) is veel belangstelling. Belangstellenden voor lezingen zijn vooral mannen, vaak 50-plus. Aan bezoekers van lezingen en de historische spreekuren wordt gevraagd wat ze ervan vonden en welke thema's ze graag behandeld willen zien. Doordat de activiteiten nogal gefragmenteerd zijn, is er bij de belangstellenden waarschijnlijk niet veel kennis over het programma 'Historie in de Bibliotheek'. Een publieksonderzoek is, gezien het feit dat de website nog niet in de lucht is, nog niet aan de orde.

Samenwerkingsproces

De samenwerking verloopt op zich goed, maar de bibliotheek moet wel de aanjager zijn van het geheel. Als de bibliotheek geen initiatief neemt, gebeurt er weinig. Dit komt ook door onderbezetting bij het streekarchief. Het archief is belangrijk voor de samenwerking aangezien het materiaal en expertise heeft die van belang zijn voor het project. Bij de samenwerking (onder meer tussen professionals en vrijwilligers) is het voor de continuïteit van belang dat er een goede planning is, anders worden activiteiten en vorderingen te incidenteel. Er moet dus een goede aanjager in het geheel zijn. De meerwaarde van ProBiblio zit vooral in de helpdeskfunctie waardoor ervaringen konden worden uitgewisseld. De kenniscirkel werd niet zo nuttig bevonden, een ieder vertelt daar zijn eigen verhaal.

Bijdrage aan doelstellingen Historie in de Bibliotheek

De bibliotheek is onlangs verhuisd. Dit heeft gunstige gevolgen voor de zichtbaarheid van de bibliotheek. Het project is echter een beetje stil komen te liggen. De bijdrage van de website aan de doelstellingen kan nog niet bepaald worden. Mensen en verenigingen weten de bibliotheek nu wel gemakkelijker te vinden. De toegankelijkheid van de bibliotheek met informatie over erfgoed en historie is dus vergroot. Bij de activiteiten die er tot dusver zijn uitgevoerd (lezingen en

dergelijke), is er sprake van een vergroting van het bewustzijn van de deelnemers. Mensen gaan met elkaar in gesprek naar aanleiding van de activiteiten en waarderen deze activiteiten.

Toekomst

De subsidie voor het project 'E-HIP' was nodig om er een begin mee te maken, anders was het niet van de grond gekomen. Gezien de bezuinigingen is het voor de borging van dit soort projecten een lastige tijd. Na afloop van het project zal de samenwerking tussen de partners gewoon doorgaan. De komende drie jaar wordt in ieder geval nog met de gemeente doorgewerkt in het project 'Museum op de markt'. Dit project zal een natuurlijke overgang met zich meebrengen voor het 'E-HIP'-project. Er kan dan verder gewerkt worden aan 'E-HIP'. Er kan daardoor ook een koppeling gemaakt worden met activiteiten die de bibliotheek toch al van plan was. Historie en erfgoed zijn onderwerpen die gelukkig goed te koppelen zijn aan thema's en reguliere activiteiten van de bibliotheek. In elk geval vergroot dit de mogelijkheden om projecten op te pakken en te voorkomen dat wat al gerealiseerd is verloren gaat.

Widget

De widget van Erfgoedhuis Zuid-Holland is bekend bij de bibliotheek en er wordt gebruik van gemaakt.

Bibliotheek Oostland**‘Verhaal Lokaal’ (afgewezen project)****Gesproken met Petra Togni op dinsdag 3 december 2012**

Bibliotheek Oostland heeft bij het programma ‘Historie in de Bibliotheek’ subsidie aangevraagd om, in samenwerking met de bibliotheken en stadsarchieven van Delft en Rotterdam, het project ‘Verhaal Lokaal’ uit te voeren. In het project wordt een multitouchtafel (een soort digitale verhalentafel), ontwikkeld waarop bezoekers van bibliotheken lokale historische materialen kunnen bekijken, maar ook zelf historisch materiaal kunnen toevoegen. Op deze manier komt er een nauwe betrokkenheid van de burger bij de collecties van lokale culturele erfgoedinstellingen en bibliotheken.

De stuurgroep van het programma ‘Historie in de Bibliotheek’ heeft het subsidieverzoek afgewezen. Voor Bibliotheek Oostland is niet helemaal duidelijk waarop de afwijzing was gebaseerd. De bibliotheek was in het bijzonder verbaasd over de afwijzing omdat ProBiblio nauw betrokken was bij het schrijven van de subsidieaanvraag.

Na de afwijzing is Bibliotheek Oostland op zoek gegaan naar andere fondsen. Acht fondsen zijn bereid gevonden om een bijdrage te leveren. Stichting Pica is een van deze fondsen. Deze stichting heeft naar aanleiding van de subsidieaanvraag haar voorwaarden voor subsidieverlening aangepast om een bijdrage te kunnen geven. Dit is volgens de bibliotheek een duidelijke aanwijzing voor de goede potentie van het project.

Het project verkeert momenteel in de opstartfase. ProBiblio heeft aangegeven mee te willen doen via Biebmaps. Dit is een webapplicatie om historische informatie uit collecties van lokale archieven, musea, kranten en bibliotheken bij elkaar te brengen. ProBiblio is welkom bij het project, maar de bibliotheek is wel verbaasd gezien de eerdere afwijzing.

Bibliotheek A tot Z**‘Multi Touch History’ (afgewezen project)****Gesproken met Bart van Aanholt op dinsdag 27 november 2012**

De Bibliotheek A tot Z heeft bij het programma ‘Historie in de Bibliotheek’ subsidie aangevraagd om in drie vestigingen een multitouchtafel te plaatsen. De tafels zouden worden gekoppeld aan Biebmaps. Dit is een webapplicatie om historische informatie uit collecties van lokale archieven, musea, kranten en bibliotheken bij elkaar te brengen. Via de multitouchtafel zouden beelden en verhalen zichtbaar worden over de geschiedenis van de wijk rondom de vestigingen. Vooral voor de inwoners van de achterstandswijk Crabbenhof (Dordrecht) kan het een middel zijn om de band met de wijk te versterken.

De stuurgroep van het programma ‘Historie in de Bibliotheek’ heeft het subsidieverzoek afgewezen, omdat de kans dat het project voor het eind van 2012 voltooid kon zijn klein werd geacht. Daarnaast werd de koppeling met een achterstandswijk als niet succesvol ingeschat. De Bibliotheek A tot Z was het oneens met deze argumenten, maar kon er niet tegen in beroep gaan. De multitouchtafels konden zonder de externe subsidie niet worden geplaatst.

Door het project Biebmaps is er een regionale culturele infrastructuur van de bibliotheek met het archief en historische verenigingen ontstaan.

